

ΤΕΥΧΟΣ Α'

ΔΥΓΟΥΣΤΟΣ 1926

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΚΑΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΙΑΡΥΤΗΣ Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΒΟΛΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ Α'
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1928

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

* *Άρθρα και Μελέτες :*

ΤΕΧΝΗ & ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΙ του Κ. Μαλέα Σελ. 5

Διηγήματα :

ΒΑΣΤΑ ! της κ. 'Ελένης Θεοτόκη
(Παρασκευοπούλου) > 7

Ποιήματα :

ΘΕΣΣΑΛΙΑ του 'Αγγ. Σικελιανού > 1
ΟΙ ΖΩΓΙΔΟΙ > Κωστή Παλαμά > 6
ΤΟ ΡΩΤΗΜΑ > 'Όμηρου Μπεκέ > 12
ΕΣΥ ΥΜΗΤΤΕ... > Ν. Παπαγεωργίου > 12
ΚΟΛΧΙΔΕΣ > Πέτρου Μάγνη > 18
ΓΛΥΚΕΙΑ ΜΙΑ ΑΝΗΣΥΧΙΑ.. > Τάκη Σαρακινού > 18
ΩΡΑ ΣΤΕΡΝΗ > Αίμιλιου Βεάκη > 18

Δογραφικά — Γλωσσικά :

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ άπ' τή Συλ. Γ. Σαμσαρέλλου > 13
ΙΔΙΟΦΘΟΓΓΑ του Μ. Φιλήντα > 17

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ :

Επιθεώρηση - Ανταποκρίσεις :

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ : του Π. Καλογεργίου > 19
Η ΜΟΥΣΙΚΗ : > Β. Κόντη > 20
ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΤΡΙΜΗΝΟ > Πέτρου Χάρη > 22
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ : > Κριτικού > 26

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ :

Η ΓΕΝ. ΚΑΛΛΙΤ. ΕΚΘΕΣΗ Ζίτσας Καραϊσκάκη > 23
[ΤΟΥ ΓΚΛΑΣΠΑΛΑΣΤ

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ : Κα 'Ελένη Θεοτόκη-Παρασκευοπούλου
Κώστας Γκέσκος—Πέτρος Μάγνης—Τάκης Σαρακινός. > 27

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ :

'Εφημερίδες— Δύο Ποιήματα— Οι Γάλλοι για τόν Παλαμά—
'Η Μετάφραση του Θουκυδίδη — 'Ο κ. Γ. Βώκος — Για τὸ
Θέατρο—Συνέδριον Δραματικῶν Συγγραφέων — Τὸ Δημοτικὸ
Θέατρο Βόλου — 'Η Σχολή Ζωγραφικῆς. Σελ. 29

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ : 'Η Βιβλιοθήκη Ζαγοράς: Β. Δεληγιάννη > 30

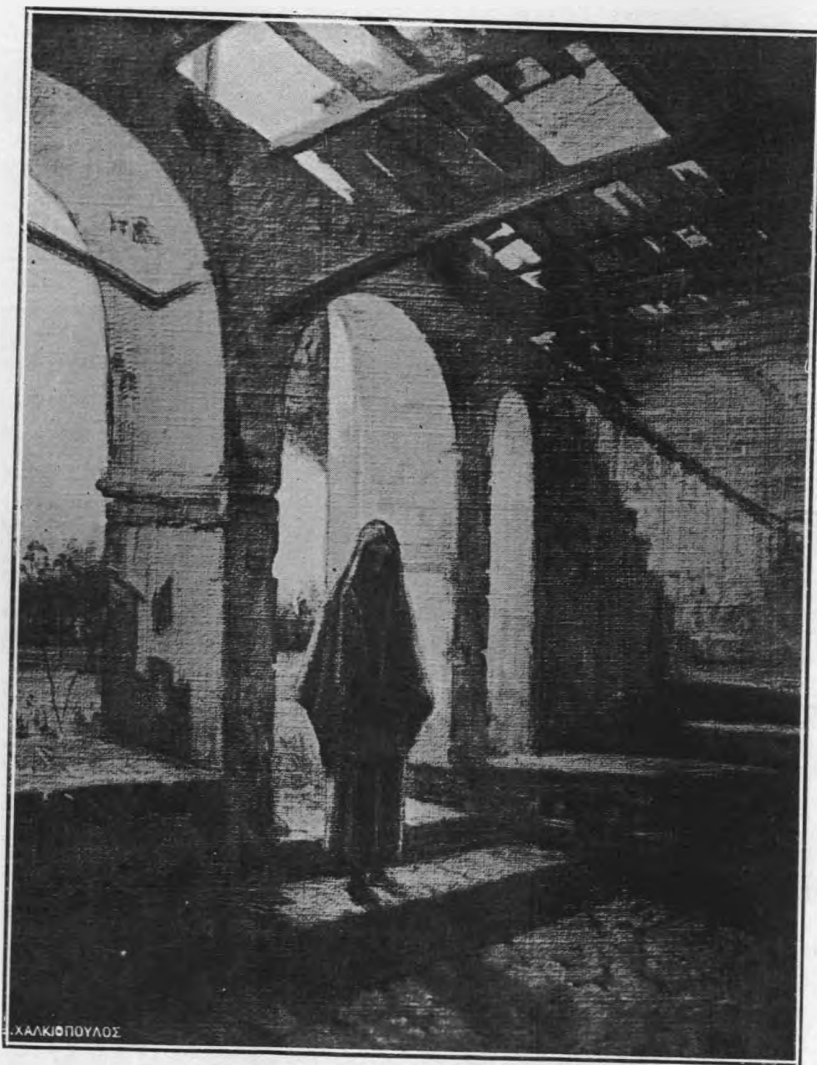
ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΚΑΠ. : > 32

ΕΙΚΟΝΕΣ :

Στὸ Μοναστήρι (ὄλοσέλιδο) Κώστα Γκέσκου.— Πήλιον (Τρί-
πτυχο) Λ. Βαλιμά.— Οἱ Καλαθοπλέκτες Μανώλη Ζαῖρη.—
'Η 'Αποκοιμισμένη Κάρλ Μάη.— 'Ο Πιεζόβολος Μανώλη
Ζαῖρη.— Κίσα (Ζαγοράς) Κώστα Γκέσκου.— 'Απὸ τὴν
'Αλικόπετρα (Πήλιον) Κώστα Γκέσκου.— Σχολεῖον Ρήγα
Φερραίου (Ζαγορά) Νικήτα Γούσου.— 'Εξώφυλλο, Μετώ-
πη, 'Επικεφαλίδες, κοσμήματα, βινιέτες Σκ. Βυτωροπούλου.—

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡ. 100

'Εξωτερικου L1.—ἡ ἀναλογία
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 12.50

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Κ. ΓΚΕΣΚΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α!
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1926

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Βροχή του Όλύμπου πνίγει την κοιλάδα
Τὸ βουνὸ ποῦ τὸ Δία ἔχει κορυφή του
Φέγγ' ἢ ἀστραπή, σὺν καπνισμένη δάδα
Μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἀθάνατη μορφή του
Μὰ σιτὴς βουνοκορφῆς του τὴν πεδιάδα,
Μόνος, τὸν Ἥλιο, ἂν χαίρεται λαμπάδα,
Στὸν κεραυνὸ ἀπολίνει τὴν κραυγή του
— «Κράτει σφιχτά, τὴν πόλεμό σου Ἑλλάδα!»

Καὶ ὡσὰ νὰ σβεί σὲ ἀπόμακρο ἀκρογιάλι,
Τὸ κύμα θολωτὸ κ' ἡ ἀκμή του σώνει,
Νὰ σπάει, σὺν τὰργυρόχρῳ τὸ κρουστάλλι,
Ἡ βοή βαρὺὰ πολύκυκλη, ξαπλώνει
Καὶ σβνέται κοὶ κυλάει καὶ δυναμώνει,
Στὸν ἴδιο ἀγὸ διπλοχτυπῶει τ' ἀμῶνι,
Τέλος, τὸ γέλιο τὸ ἀφθονὸ προβάλλει,
Γέλιο τοῦ Δία, τὸ βροντερὸ κανόνι!

Καὶ τοῦ Πηνειοῦ τὰ ρέματα ἀπὸ πάνω,
Καθὼς στ' ἀπέσκια τὰ κοτσύφια λένε
Τ' ἀνεβρωτὸ κελᾶϊδισμα τὸ πλάνο,
Στὴς λαγκαδιῆς σουρρίζουνε τὰ βόλια
Κι' ἀκολουθᾶνε τὰ νερὰ ποῦ ρένε,
Σὺν τὰ κοτσύφια μέσ' στ' ἀπέσκια λένε,
Σὺν τὰ πευλιὰ στ' ἀπόβροχα περβόλια!

Β

Στὴ λάμψη τὴν ἀπόβροχη, ἔταν γύρα
Θὰ νὰ καπνίξῃ ὁ κάμπος κι' ἔλη ἀκόμα
Τ' ἀφθάρτα, ἢ γῆ θὰ εἶνῃ, ἀκέρια μύρα,
Ἐπνῶ σὲ νοῦ μου, τὴν Όλύμπια λύρα,
Σὰ θὰ σιγά, τὸ στρογγυλὸ τὸ στεμα
Τοῦ κανονιοῦ κι' ἀπ' τῶν Τεμπῶν τὴ θύρα
Θὰ νὰ διαβῶ κι' ἀγνάντιζ ἀπὸ τὴ Μοῖρα
Θ' ἀνσχάνω τὸ ἐλεύτερο τὸ χῶμα.

Στή λάμψη τὴν ἀπόβροχη, ἄμα θάναι
 Τῶν παιδιῶν ποῦ ρημάξαν τὶς μανάδες,
 Λησιμονημένο τὸ ἅγιο παραμῦθι
 Μέσα στῆς δόξας τὶς περιπλοκίδες,
 Καὶ θὰ φουσκώνη ἡ ἀνοιξη τὰ στήθη,
 Σὰν πέρικια, στίς νέες ἀναδεντράδες
 Τῆς φυλῆς, μὲ τὴν ὄψη μου λουσμένη
 Στὴ φωτεινὴ τῶν ἀθανάτων λήθη,

Σὰ θάναι ἡ μικρυνὴ δουλεῖα σωμένη
 Τοῦ προβατάρη Ἀπόλλωνα τοῦ Φοίβου,
 Κι' ἐλόγυμνη ἡ ματιὰ μου, σηκωμένη,
 Θὰ ἰδῆ τὸ πνεῦμα τὸ λαμπρὸ τοῦ Ἐφήβου,
 Ποῦ θὰ κερνάη στοὺς Ὀλυμπίους, τὴ νιότη
 Τὴν αἰώνια, μὲ τὸν ἄμισστο κρατῆρα,
 Σὰν τὴ νευρὴ τοῦ τόξου θὰ ταυίσω
 Σὲ σημάδι λαμπρότατο τῆ λύρα,
 Μὲ τὴν ἀχὼ τοῦ θεῖου τοῦ γέλιου πρώτη,
 Σὰ θὰ σταθῶ στῶν κρύων Τεμπῶν τῆ θ' ἴρα!

Καὶ καθὼς βγαίνει ὁ ἥλιος κι' ἀγναντεύει
 Ἀπὸ ἀσταχυῶνε πέλαγο καὶ σ' ἄλλο
 Πέλαο σταχυῶνε πάει καὶ βασιλεύει
 Στὰ Τρίκκαλα - καὶ ὁ κάμπος, μ' ἓνα σάλο
 Τοῦ ἀνέμου τοῦ ἀνοιξιάτικου ἀναδεύει,
 Στὸ κυμάτωμα τὸ ἴδιο τὸ μεγάλο,
 Ἐκὶ ποῦ σβεί καὶ κίτ ποῦ ζωντανεύει,
 Γιὰ μιᾶς φωτιάς τὸ ψήλωμα θὰ βάλω!

Γ

Σιωπὴ τοῦ Πήλιου, φλογισμένη, ἀπ' ὄλη
 Τοῦ ἡλιοῦ ποῦ βασιλεύει τὴ λαμπρότη!
 Σὲ δειλινὸ πῶς σβύνει περιβόλι
 Τὸ βραδυὸν κελιάδισμα, σὲ σκότη
 Ἀβέβζια καὶ σῶν θάμνων τὴ πυκνότη
 Βραχίνει πιδ σγουρὸ τὸ δροσοβόλι
 Κ' ἡ γῆ ἡ ὄγρη μυρρίζει, καθὼς ὄλη
 Τραβιέται ἀπ' τὴν ἀγκάλη τοῦ Τοξότη·
 Σιωπὴ τοῦ Πήλιου φλογισμένη ἀπ' ὄλη
 Τοῦ ἡλιοῦ, ποῦ πάει νὰ δύσῃ, τὴ λαμπρότη!

Σὰ φύγη ξάφνου ἀητὸς ποῦ τὸν τρομάξῃ,
 Ἄν ρεβολήσῃ ὡς τὴ σπηλιά του βράχος,
 Τὸ φτέριασμα του ὡς κύμα σὰν ἀράξῃ,
 Ὅμοια τὸ πρῶτο τὸ ἄκουσμα, ἀπ' τὸ τάχος,
 Ἐβούϊξε, καθὼς τοῦ ἀπλωσα τὰ χέρια
 Νὰ τὸ δεχτῶ στὰ στήθη μου μονάχος!

Πήλιο, θάρσῶ νὰ πνίξω στὰ νερά σου,
 Καθ' ἄλλη βοή, ἀπ' τὴ βοή ὅπου κάνει
 Στὰ σπλάγγνα μου, ἡ χαρούμενη καρδιά μου,
 Γιὰ τὸ ἄκουσμα τῆς Νίκης, ὅπου φτάνει
 Κι' ἀχολογᾷ ἡ φωνὴ τῆς σὰ πλευρά σου,
 Θαρτῶ νὰ πιῶ τὴ δρόσο σου τὴν αἰώνια,

Θὰ ξεδιψάσῃ ἡ πίκρα μου στ' ἀηδονία,
 Ποῦ θρέφουν τὰ λαγκάδια τὰ ἰσπερά σου,
 Μὰ πρὶν ἀναβῶ τοῦ Ὀλυμποῦ τὰ χιόνια
 Καὶ πρὶν τὰ Τέμπη σιωπηλὸς περάσω,
 Τὴν ξαφνικὴ ἡσυχία θὰ λογαριάσω,
 Μὲς στὴν καρδιά μου, ἀπ' τὰ στερνὰ τὰ χρόνια!

Δ

Σὲ λόφους ποῦ ροδίζει τὴ ἀσφοδεῖλι
 Θὰ νὰ πλανιέται ὁ πελαργὸς ποῦ τὰ ἴδια
 Χέρια τοῦ ὄχτροῦ, τοῦ ἀτλώσαν μὲ φίλια,
 Τὸ εἰρηνικὸ πουλί, ποῦ αὐγὴ καὶ δεῖλι
 Ἀργοπατάει στοὺς κάμπους καὶ τὰ φειδία
 Ψάχνει καὶ στῶν σηγιτῶν τ' ἀποκατῖα
 Χτίζει φωλιά, γαλήνικ Θεσσαλία!

Τοῦ ἀλόγου κι' ἡ γενιὰ θὰ ξαναπάρη,
 Ποῦ ἀπὸ τὰ χέρια ἐβγήκε τοῦ Φειδία
 Σφιχτὴ κ' ὀρμητικὴ, μὲ τὸ καμάρι
 Τοῦ ἀπάρθενου, τοῦ ἐφήβου καβαλλάρη,
 Στὸς δρόμους τοῦ Ἥλιου, μὲ μπροστὰ τὸ στήθος,
 Ἀφιά κ' ἐναντιωμένη, δπως ὁ μῦθος
 Καὶ ἡ γῆ σου, τὴν ἐπλάσῃ, Θεσσαλία!

Ἦ Θεσσαλία, κι' ἀνόργωτη εἶσ' ἀκόμα!
 Καὶ τὰ καματερά σου μουκανιώνται
 Ὀργώνοντας ἀδρά τὸ πλούσιο χῶμα,
 Ποῦ μέσῃ του ἀθησαύρητα κοιμῶνται
 Τὰ τρῖσβαθα ἀγαθὰ καὶ τὸ καθένα
 Ἀποσταμένο ὡς καταγίς πλαγιαίαση,
 Στὴ δειλινὴ ἀπλωσιά σου, ἀναπαμένα
 Σὰ θησαυροῦ εἶνε φύλακες σὲ πλάση,
 Ποῦ εἶν' ὄλα λιθωμένα, μαγεμένα!

Ἦ Θεσσαλία! Ἡ μουσικὴ ἀρετὴ σου,
 Ἀκόμα εἶν' ἀγγιχτὴ ἀπ' ἀνθρώπου χέρι·
 Λάμπει στὸ νοῦ μου ὡς τοῦ βραδυοῦ τὸ ἀστέρι
 Ἡ νιότη σου ἡ ἀδρὴ καὶ ἡ δύναμή σου·
 Ὡς τώρα, ὄκνοι καὶ οἱ ἀνθρώποι στὴ γῆ σου·
 Πλούσια, θεά, τῶν δούλων σου τὸ ἀσκέρι!
 Μὰ ἐγὼ, πῶχω ἀνασάνει στὴν κορφή σου,
 Τὸ παντοδύναμό σου καλοκαίρι
 Κι' ἔπια, ὦ, πῶς ἔπια, ἀπὸ τὴν ἡδονὴ σου,
 Ποῦ δίπλα στοὺς Ὀλύμπιους μ' ἔχει φέρεи,

Βλέπω γιὰ σέ, πιδ ταιριαστὸ τὸ ἀτσάλι,
 Τὴ μηχανή, ποῦ ἀλάθεινη δουλεύει,
 Τὸ ρυθμικὸν ἀχόν, ὅπου φερτεῖται
 Τὰ πλήθη καὶ τὰ ὑψώνει, μὲ τὴν πάλη,
 Τῶν νερῶν σου τὴ δύναμη ζεμένη
 Στὴν ἀνάγκη, ἀπ' τὴ δίψα πιδ μεγάλη
 Καὶ βλέπω στ' οὐρανοῦ σου τὸ κρουστάλλι
 Οἱ ἀνθρώποι νὰ πετᾶνε οἱ φτερωμένοι
 Ἐλευθεροί, καὶ μέσα στὴν ἀγκάλη
 Τῆς λευτεριάς σου, πιδ θερμὰ ὑψωμένοι!

Ἦ Θεσσαλία ἀνάγκη καὶ παιγνίδι,
 Τῶν Θεῶν σου εἶν' ἡ ψυχὴ — καὶ βλέπω τώρα
 Μὲ τὸν ἀητὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τὴ φίδι
 Τοῦ κάμπου σου, νὰ ὑψώνουνε μιὰ χῶρα
 Σὰν τὰ Μετέωρα, δυνατὴ στὴ μπόρα
 Καὶ κρεμαστὴ στοῦ κίνδυνου τὸ φρούδι!

Ἦ Θεσσαλία, τοῦ Ἀχιλλέα γεννήτρα,
 Ποῦ μὲ τὸν Ἥλιο μάχεται καὶ πέρνει
 Τῆς θυσσεφιάς, στὴ θλίψη του, τὰ λῆτρα·
 Γῆ, πλατυὰ γῆ, μὲ τὴ γενναία τὴ φύτρα,
 Ποῦ δοῦλος λαὸς στὴ βασιλεία της γέρνει,
 Στὴν ἀπλωτιὰ σου, ἢ δὴναμη τοῦ τάρου,
 Παρθένα καὶ γαλήνια καὶ νικήτρα
 Καὶ ἡρωϊκῆς σοφίας, λήμπει ξυτνήτρα
 Ἡ διδαχὴ τοῦ Χέρωνα Κενταύρου!

Ε

Καὶ σεις, ὦ Τέμπη, ποῦ στερνὰς ἐστάθη
 Γαλήνιος νικητῆς σας, ὁ μεγάλος
 Τῆς Μαντιῶς λάτρης καὶ ὡς κανένας ἄλλος
 Ἐγνώρισε τὰ κρύα, τὰ θειά σας βάθη·
 Καὶ τ' ὄραμά του, ὡσὶν ἀητὸς ἐχάθη,
 Φτεροκτύπωντας πρὸς τὸ αἰώνιο Κάλλος·
 Ἦ Τέμπη, ὦ ἱερή, βαθεῖα κοιλάδα,
 Στὸν Ἰσθμὸν ἀπ' τὰ πλατάνια σας, σὲ θαῦρω
 Θεοῦ ἔναν ὕπνον κι' ὄλη τὴν Ἑλλάδα
 Θ' ἀγκαλιασθῶ μὲς στ' ὄνειρο τὸ λαῦρο,

Ἦ Τέμπη κρύα, χαρίστε μου τὴ λήθη
 Καὶ τοῦ κρημοῦ καὶ τῆς σκλαβιῆς ἀκέρια,
 Τὸ νοῦ μου ξαναλούστε μὲς στὰ βίθη
 Τῶν αἰώνων πηγῶν κι' ἀπὸ τὰ στήθη
 Πάρτε τὴν πλάκα μὲ Νεοαῖδιον χέρι,
 Δόστε με πάλι, ἐλάκερο στὴ μάγια,
 Τοῦ θροῦ καὶ τῆς σιωπῆς σας καὶ κρεμάστε
 Ἀγριόκλημα, τὴ σκέψη μου, στὰ πλάγια
 Τ' ἀθάνατα τῶν βράχων σας...

Ἦ Τέμπη, στὴν ψυχὴ μου φωτοβόλα,
 Σὰ φεγγαριοῦ μιὰ γέμιση στὰ χιόνια,
 Στὴν πνοή σας, δὲν εἶν' ὄλα, δὲν εἶν' ὄλα;
 Σὰν τὸ ζαρκάδι, μοῦ σκιρτᾶν τὰ χρόνια
 Τοῦ πόνου, στὴν γλυκειὰ σας τὴν κοιλάδα·
 Τὸ σήμερα, σὰν κύκνος πλέει ἀπάνω
 Στὸ ρέμμα τοῦ Πηνειοῦ. Αἰώνια, αἰώνια,
 Δὲν εἶναι ἡ λευτεριά; Ἦ, ἄς ἀνασίνω,
 Τὸ ἐλεύτερο τὸ χῶμα κι' ἀπ' τὴ Μοῖρα
 Ἀρνάνται, στὴν ἀθάνατὴ σας θύρα,
 Ἄς κρούσω, ὡτὴ νευρὴ σὲ ἡμίθεων τόξα,
 Τὸν κεραινὸ τοῦ Δία, σ' Ὀλύμπια Λύρα,
 Κύκνου φωνὴ πλασμένο ἀπὸ τὴ Δόξα.
 — «Κράτει σφιχτὰ τὸν πέλεμό σου, Ἑλλάδα!»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΙ

Ἔνας ἀληθινὰ φιλότεχνος εἶνε φαινό-
 μενο σπάνιο ὅσο καὶ ἕνας γνήσιος τεχνίτης.

Ἡ στοργή, τὸ ἐνδιαφέρον, ἡ ἀγάπη, ὁ
 ἐνθουσιασμός ποῦ μεταδίδει τὸν θαυμα-
 σμὸ καὶ τὴν ἀπόλαψη τῆς τέχνης, εἶνε δυ-
 στυχῶς προνόμια τῶν ὀλίγων.

Ἡ ἀνακάλυψη τῆς τέχνης ἀπὸ τοὺς ἀν-
 θρώπους, ἡ δημιουργία τῆς πνευματικῆς
 καὶ αἰσθητικῆς ζωῆς, εἶνε ζήτημα, ἐσωτε-
 ρικῆς βαθύτηρος ἔννοιας τῆς οὐσίας τῆς
 ἀνθρώπινης ἀποστολῆς μας. Ὁ αἰσθανό-
 μενος, ὁ δονούμενος ἀπὸ τὴν σκέψη, ὁ δι-
 αισθανόμενος τὰ γύρωθε ἄνθρωπος, ἀρχί-
 ζει ν' ἀνεβαίνει τὴν βαθμίδες τῆς σκέψης
 ποῦ ὀδηγεῖ στὴν ἄπειρο σοφία καὶ ἐμορ-
 φιά καὶ ποῦ θὰ κατακτήσῃ μιὰ μέρα τὴν
 ποθητὴ μακαριότητα.

Ἡ τέχνη δὲν εἶνε ἕνα ἐπιπόλαιον παιγνί-
 δι, μιὰ πρόσκαιρη ἀπόλαψη, οὔτε ριζώνει
 σὲ κοινωνίες, ἀνεξέλικτες πνευματικά. Ὅσοι
 στέκονται προσηλωμένοι μπρὸς τὰ ἔργα
 τῆς τέχνης, ὅσοι προσπαθοῦνε νὰ ἐνωπι-
 σθοῦν τὰ μουσικὰ της, ὅσοι λάμπουν ἀπὸ
 τοὺς θαυμασμούς της, αὐτοὶ εἶνε οἱ φιλό-
 τεχνοι, οἱ ἀπόστολοι τῆς λατρείας τῆς τέ-
 χνης.

Ἔνας φιλοτεχνικός σύνδεσμος σὲ μιὰ
 χῶρα πολιτισμένη εἶνε ἕνας τίτλος τιμῆς·
 εἶνε ὁμως καὶ μιὰ βαρὴ ἀποχρέωση γιὰ
 τὴν τέχνη, στὴν σύγχρονη κοινωνία μας,
 ὅπου ὀργιάζει ἀκόμα ἡ ψευτιά, ὅπου ἡ
 ἐπίδειξη, ἡ ματαιότητα καὶ ἡ ψευδαίσθηση
 μᾶς παρασύρουν σὲ φιλοδοξίες ἀνώτερες τῶν
 προθέσεών μας. Οἱ συλλογεῖς ἔργων τέ-
 χνης, τοὺς ὁποίους δὲν μποροῦμε νὰ ὀνο-
 μάσωμε ἀκόμη ἐραστὲς τοῦ ωραίου μὰ ποῦ
 εἶνε ὁμως σὰν πρόδρομοὶ τους καὶ αὐτοὶ,
 ἀκόμα, ἔστω κι' ἂν τοὺς ὀδηγεῖ ἡ μύδα,
 συντελοῦν στὸ ἔργο τῆς καλλιτεχνικῆς δια-
 παιδαγωγῆς, καὶ ἂν πολλὰ φορὲς τὰ ἔρ-
 γα ποῦ διαλέγουν δὲν ἀντιπροσωπεύουν
 τὴν καθαρὴν τέχνην, ἐν τούτοις ἀφίνουν
 στὰ παιδιά τους, στοὺς ἀπογόνους τους, τὰ
 σπέρματα, τὰ θεμέλια τῆς καλλιέργειας
 τῆς ἀγάπης τῆς τέχνης. Μία εἰκόνα κρε-
 μασμένη στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ γιὰ χρο-

νια, ἀφ' ὅτου το παιδί ἀρχίσῃ νὰ τὴν προ-
 σέχη εἶνε ὁ καλλίτερος δάσκαλος γιὰ τὴν
 κατάκτηση καὶ τὴν διείσδυση τῆς τέχνης.

Ἄν οἱ νεοέλληνες γιὰ μόνον τὴν ἀγάπη
 τῆς προόδου τῶν παιδιῶν τοὺς προμη-
 θεύονταν ἔστω καὶ μόνο ἕνα πίνακα, ποῦ
 θὰ κρεμοῦσαν στὴ καλὴ τους κάμαρη,
 ἂν κληροδοτοῦσαν στὰ παιδιά τους μιὰ
 μικροῦλα βιβλιοθήκη μὲ καλὰ βιβλία, τὸ
 ρωμαϊκὸ θᾶσχιζε τὴν πνευματικὴν του
 ἀναγέννηση.

Πολλοὶ λέγουν καὶ τὸ βρίσκουμε ὀρθὸ
 πῶς δὲν ἐννοοῦν τὴν Τέχνην, πῶς δὲν κα-
 ταλαβαίνουν. Ἀλλὰ τότε θ' ἀρχίσουν ἐπὶ
 τέλους, αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει. Ὅταν ἕνας
 δὲν διαβάσει ἕνα βιβλίον διατρέχει τὸν κίν-
 δυνον νὰ τὸ ἀγνοῇ αἰώνια, ἐπίσης ὅταν δὲν
 ἀκούει μουσικὴ καὶ δὲν βλέπει ἔργα τέχνης,
 πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὰ ἐμβαθύνῃ, νὰ τὰ
 ἐννοήσῃ;

Γι' αὐτὸ οἱ ἐκθέσεις, οἱ συναυλίες, τὸ
 βιβλίον, τὰ πνευματικὰ αὐτὰ ἐδεργεῖματα
 ποῦ προσφέρουν οἱ τεχνίτες στοὺς ἀνθρώ-
 πους, εἶνε ἀνωφέλευτα ὅταν δὲν τοὺς προ-
 σελκύνουν.

Ὁ Τύπος, οἱ ἀνώτερα ἐξελιγμένοι ἀν-
 θρωποι, σώζουν μόλις τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ
 ἂν δὲν πεθαίνουν ἀπὸ πείνα οἱ Ἕλληνες
 Καλλιτέχνες, ἂν φαίνονται πῶς κινεῖται,
 ἂν ἐργάζονται ὀλίγοι, γιὰτὶ ἔχουν μέσα τους
 τὴν φωτιὰ τῆς τέχνης, ἐν τούτοις ὁ Τεχνί-
 τῆς δὲν ἤθε ἀκόμα στὸν τόπο μας, τὴν
 συμπάθεια καὶ τὴ στοργή, τὸ περιβάλλον
 καὶ τὴν ἐπίσχυση, τὴν ἠθικὴν καὶ ἔθικὴν, ποῦ
 θὰ τοῦ ἔδινε τὰ φτερά γιὰ νὰ δημιουργή-
 σῃ θεομότερα καὶ περισσότερα πλέρια τὸ
 ἔργο τῆς τέχνης.

Ὁ Βόλος ἔχει τὸ ἐδύχημα πρῶτος νὰ
 στεγάσῃ ἕνα Φιλοτεχνικὸ Σύλλογον. Ὁ προ-
 ορισμός του εἶνε μεγάλος. — Ἔνας δὺ ἀν-
 θρωποι ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ ἐμπνεύσουν
 τοὺς πολλοὺς γιὰ τὸ καλὸ τῆς Τέχνης, θὰ
 ἦσαν ὑπέροχοι ἐθνικοὶ ἐδεργεῖτες μᾶς πνευ-
 ματικῆς κίνησης ποῦ ἔπρεπε νὰ ἔχη κἀθε
 ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος.

Ἐυχόμεσθε τὸ περιοδικὸν "Φιλότεχνος," ποῦ

βγαίνει με τον ενθουσιασμό του Καλού, να ενθουσιάσει, να προσηλυτίσει και να προσφέρει την απόλαση της τέχνης στους ανθρώπους. Να τους οδηγήσει στην εκτίμηση και στην μελέτη της, να τους ανοίξει καινούργιους ορίζοντες. Ένα περιοδικό είχε ένα εδεργέτημα για ένα τόπο. Κλει μέσα τον δλα. Είπε η έλπίδα για καλλιτερο μέλλον. Εδχόμαστε το βήμα αυτό του Φιλοτεχνικού Συλλόγου του Βόλου να γίνει αληθινό βήμα προς τα εμπρός και να αποκατασταθή το Βήμα από το όποιο θ ακούεται ο ενθουσιασμός και η λατρεία της Τέχνης.

Την στιγμή αυτήν, δεν υπάρχει ένα περιοδικόν, που να στεγάσει την καλλιτεχνική παραγωγή του τόπου μας, που να οδηγεί

την αισθητική μας διαπαιδαγώγηση. Η τιμή θά είναι μεγάλη και για την πόλη του Βόλου, εάν συντηρήσει ένα παρόμοιο πνευματικόν έργο και για κείνους που καταπιάστηκαν με την επίγνωση της κάθε δυσκολίας που ακολουθεί παρόμοια τολμήματα. Είπε όμως καιρός οι πολλοί Έλληνες να αρχίσουν να συντελούν, έστω και μη έννοούντες την Τέχνην, όπως έκαμε κάποτε ένα αρχιμάγειρος σε μια έκθεση, που παρεκίλεσε τον καλλιτέχνη να του διαλέξει ένα έργο του, λέγοντας πως αυτός δεν ξέρει από Τέχνη μα πως η Τέχνη πρέπει να υποστηρίζεται γιατί είναι ο πολιτισμός μιας χώρας.

Κ. ΜΑΛΕΑΣ

ΟΙ ΖΩΪΛΟΙ

(Απίκριση σ' ένα γράμμα και σ' ένα ποίημα του κυρίου Κ. Αθ. Κωνσταντινίδη).

Φίλε, μάς καρτερούν παντού οι ΖωΪλοι
με το μικρό ή τ' άνούσιο το κοντύλι
για να μάς χτυπήσουν.

Τη λύρα, την καρδιά, το φως, τη σμίλη,
σάν τους διαβάτες άγριεμένοι σκύλοι,
θα τα γαυγίσουν.

Μα ο σκύλος ο φτωχός το χρέος του κάνει
φύλακας για το σπίτι ή για τη σιάνη,
να ξεχωρήσει
δύσκολα ποιόν είν άφέντες, ποιόν ζητιάνοι
μπορεί. Οι ΖωΪλοι δεν είν' από πλάνη,
είναι από μιση.

Άς είναι. Της αγάπης και μια ιδέα,
δροσιά στού κόσμου τα τρανά, τα ώραϊα,
φτάνει. Ένα δάκρυ,
μια ματιά φτάνει από τ' άγνά, τα νέα,
τόν Όμηρο να ζούν και τόν Όρφέα
στών καιρών τα μάκρη.

ΒΑΣΤΑ

Κάθε χρόνο, στην Άλωνίσταινα, στο εξακουστό πανηγύρι της Άγίας Παρασκευής, κόσμος άμέτρητος ερχόντανε απ' όλους τους τόπους του Μωρηά να προσκυνήσει και να ξεφαντώσει.

Ραγιάδες, άρματωλοί, γυναικες, παιδάκια, μπεινόβγαιναν απ' την εκκλησιά, ή σεργιάνιζαν κάτω απ' τα τρανά πλατάνια και τα έλατα, στο χωριό γύρου, κι ως τη ρεματιά, και κοιτούσανε άπέναντι, του βουνού το άλλο πλάϊ, εκεί που κρυβόντανε τα λημέρια τα κλέφτικα και άνηχούσανε πολεμικά τραγούδια και ντουφεκιές.

Στο πανηγύρι της Άλωνίσταινας άγροικιόντανε μονάχα ειρηνικά τραγούδια, και οι ντουφεκιές άνηχούσανε σάν σημάδι γιορτής.

Έδειχνε ο κόσμος χαρά πασχίζοντας να διώξει κείνο το πλάκωμα που τούσφιγγε την καρδιά, σάν έβλεπε κεινούς που μισούσε, τους τούρκους, να παραστέκονται έξουσιαστές στη γιορτή τους.

Τη χρονιά εκείνη είχαν έρθη πολλοί τούρκοι στο πανηγύρι, και πάνω σ' αυτά με τα χρυσωμένα σαγίσματα, τρογιρισμένοι απ' την άρματωμένη άκολουθία τους, δυό Μπέηδες φτάσανε απ' την Τριπολιτά, που τους δέχτηκε με τιμές ο άγας της Άλωνίσταινας και τους έφίλεψε με πλούσιο τραπέζι.

Τώρα, στην καλοκαιρινή, λαμπερήν αυγή, μαζί με ταϊς συνοδίες, που ήσυχά άνεβαίνοννε, απ' το μονοπάτι που φειδωτό άσπρίζει ανάμεσα στη βουνήσια τη χλόη, ζυγώνουνε γοργοί οχιώ λεβέντες.

Ο πρώτος άστράφτει στην κατάλευκη και χρυσωμένη του νιυμασιά, ο δεύτερος, με το κορμί το λεβέντικο στο πέρασμά του πετάει, ο τρίτος, ο μελαψός, που φαίνεται απ' όλους ο νεώτερος ξεπεριάει τους άλλους στο μπόϊ. Όλοι προχωρούνε περήφανα. Τους έγνωρίσε ο κόσμος!

Είναι ο Καπετάνιος ο Δημητράκης, ο γιός του Κόλια Πιλαπούτα, του γέρον, τώρα, θεοιού, που στα νιάτα του είχε κάμη

χαλάστρα στους τούρκους, και είναι μαζί του ο ξακουστός ο Νικηταράς, ο νεώτερος γιός του Κόλια, ο Παρασκευάς, ο Άναγνώστης ο Δάρος, ο Πεσιμήςης, ο Μπερογιώργης... κλέφτες και άρματωλοί, φίλοι μπιστικοί του Κολοκοτρώνη, που άγωνίζονται τόσα χρόνια για να χαλάσουνε την τουρκική δύναμη.

Όλοι τους δέχονται με καμάρι και με χαρά. Τα μάτια όλων είναι καταπάνω τους, ως και των τούρκων, που κρύβοντας την έχτρα, τους χαιρετάνε.

Τα παλληκάρια μπήκαν στην εκκλησιά κ' έπροσκύνησαν. Σμίξανε κ' έκοιβέντιασαν με τον κόσμο. Ρίξανε το λιθάρι και στο σημάδι, σουβλίσαν τ' όρνιά τους, τα ψήσανε και κάτω, απ' τα τρανά τα έλατα γευτήκανε, με καλό κρασί και με πολύ κέφι...

Ο Άγας και οι μπέηδες είχαν στήση χορό στο σιάδι και προσκαλέσανε τους άρματωλούς να χορέψουν.

Ο Καπετάνιος ο Δημητράκης χορεύει μπροσιά, με τη χιονάτη του φουστανέλλα και τη χρυσωμένη τη φέμελι, με τ' άσημένα τσαπράζια και ταϊς άσημένιες πιστόλες στο σελάχι, ψηλός, λυγερός, με μια τιά περήφανη, με κατόμουρα πικνά μαλλιά, που του πέφτουνε ίσιαμε τη μέση. Όλοι καμαρώνουν τη λεβεντιά του και του χορού του την τέχνη... Οι τούρκοι για να τον τιμήσουνε ρίχνουν σ' άψηλά πιστολιές... Μα είχαν ξαλλάξει ματιές και κρυφομιλήματα μια στιγμή πρώτο, οι χρυσωμένες πιστόλες των μπέηδων χαμηλώσανε, και μες στο πήδημα του χορού το παλληκάρι λαβώνεται στα δυό ποδάρια. Σωριάζεται ο Καπετάνιος.

Οι άρματωλοί ξεφανίζουν με όρη και τραβάνε τ' άρματα. Κινκλώνοντας και διαφεντεύοντας τον Καπετάνιο χιπάνε τους τούρκους. Κεί που άλογολούσανε τα τραγούδια και τα λαγαύτα τώρα άνηχάει τού πολέμου ή βουή... Οι δυό μπέηδες πέφτουνε σκοιωμένοι. Ο Άγας κρύβεται σ' ένα

κατώγι για να ξεφύγει το σπαθί τ' ὄδον-τωτὸ τοῦ Νικηταρά... Ὁ Παρασκευᾶς ὁ Πλαπύτης σὺν ἄδειασε τὸ καρσιφύλλι τοὶ καὶ ταῖς πισιόλες πάνω στοὺς τούρκους, ὁρμαίει πρὸς τὸν πληγωμένον ἀδερφό, τὸν σηκώνει στοὺς φραδουὺς ὤμους του καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ χωριό. Τὸν ἀκολουθᾶνε οἱ συντρόφοι του, καὶ μὲ τ' ἄρματά τους, βασιτᾶνε τοὺς τούρκους ὅσο μποροῦνε μακρύτερα. Τώρα κείνοι ἐνωθήκανε, καὶ πιασκίζονε νὰ πιάσουνε ζωντανὸ τὸν Καπετάνιο. Ξαναγκάζονε, μὲ τὴ φοβέρα πὸν θὰ κάψουνε τὸ χωριό, πολλοὺς ραγιάδες νὰ τὰς ἀκολουθήσουν καὶ ρίχνονται καταπάνω στοὺς ὄχιώ, μὰ κείνοι ξεφεύγουνε. Ὁ Παρασκευᾶς, μὲ τὸν ἀδερφό του σὶν ὄμο, γοργός, πηγαίνει μπροσιά, καὶ κάθε λίγο παραιτῶντας τὸ μονοπάτι ἀνεβαίνει ὁλοῖσα ἢ χώνεται στὴ ρεματιά μέσα. Ξέρει πῶς πρέπει νὰ προχωρήσει γιὰ νὰ ξεφύγει τῶν τουρκῶν τὰ βόλια. Ἀνεβαίνει τ' ἀνηφόρι πὸν ὀδηγᾶει στὴν κορφῆ, ἀπ' ὅπου θὰ κατηφορήσει γιὰ νὰ προχωρήσει πρὸς τὰ δικά τους λημέρια.

Σὲ κάθε βόλι πὸν σφουρίζει τρογύρου του, μὲ κακοφανισμό στοχάζεται πὸν δὲ μπορεῖ νὰ χτυπήσει καὶ αὐτὸς γιατί ἔχει νὰ γλυτώσει τὸν ἀδερφό, πὸν ἀκοιμπάει σὺν πονεμένο παιδί, στὴν ἀγκαλιά του. Ἀνεβαίνει.

Μὲ τὴν ἀπίστευτη δύναμή του, πὸν μόνον μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ μὲ τὴ δύναμη τοῦ πατέρα του, τοῦ Κόλια, καὶ μὲ τὴ θανμαστὴ γληγοράδα του, ἀφίνει πίσω τοὺς συντρόφους καὶ προχωράει ἀνάμεσα στὰ ψηλά τὰ ἔλατα. Τὰ κελαιδίματα τῶν πουλιῶν πὸν ἀπ' ταῖς κερπὲς τῶν κλαριῶν πετᾶνε χαιράμενα σταῖς μυρτιές ταῖς ὄγρὲς ἀπ' τὰ νερὰ τὰ τρεχούμενα, ὅτι τ' ἀγροικῆσει καὶ σβύνουνε..... Τὴ βρουσοῦλα, πὸν χύνει τὸ κρῦο τῆς νερό, ἀνάμεσα στὸ πολυτριχί, ὅτι τὴν ἀντικρῶσει καὶ γάνεται.... Μόνον τὸ μουρμουρητὸ τῆς φυλλωσιᾶς, στὴ λογιῶν, τὸν συντροφεύει περσότερο.... παγαίνει.....

Τώρα ἀνέβηκε σὶν Διάσελο, καὶ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ ἔλατα κοιτάει πὸν κάτω κείνους πὸν μάχονται.

Τ' ἀδέρφια, καὶ μαζί τους κ' ἄλλα παλληκάρια, πὸν εἶχαν βρεθῆ σὶν χωριό, προχωροῦνε, ἢ στέκονται γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς τούρκους, πὸν πεισματωμένοι ξατρέχουν. Ὁ Νικηταράς ὅλος καρδιά,

φτερωτός, κανένα δὲν ἀφίνει νὰ προσπεράσει τὸ ξακουστὸ σπαθί του.

Ὁ Παρασκευᾶς κατεβαίνει τὸ βουνό. Τὰ ἔλατα ἐδῶ εἶνε πυκνότερα, καὶ τὰ φυλλώματα δροσερά, σὺν νὰ στάλαζε δροσιὰ κείνη τὴν ὥρα.

Ἐδῶ κρύβεται πὸν εὐκόλου. Γλυστράει καὶ πηγαίνει πάντα μπροστά. Περνάει τὸ καιηφόρι, τὸ οιάδ., ἀνεβαίνει τὴ ράχη, γιὰ νὰ καταιβεῖ τὴν πλαγιὰ....

Μὰ τὸ τρέξιμό του δὲν εἶνε πιά γοργὸ σὺν πρώτῳ. Τὸ πάτημά του γένεται βαρύτερο. Ἡ καρδιά του χτυπάει δυνατὰ, ὁ ἰδρῶτας τοῦ στάζει σὺν τὸ νερό, ὁ ἀκούραστος ἔχει ἀποστάση. Πρέπει γιὰ μιὰ στιγμή νὰ στυθῆ. Πίσω ἀπὸ ἕνα μεγάλο κορμὸ ἀκοιμπάει καταιγῆς τὸν ἀδερφό, καὶ ὀρθὸς ἀνασαίνει ἐλεύτερο, κοιτάζοντας τὰ δυὸ λοβωμένα ποδιάρια.

Τὸ κεφάλι μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά ἔγειρε κατὰ ἄνω, μ' ἀνασηκώθηκε γοργῶρα, Ἀνήσυχος ὁ Δημητράκης ζωτάει: Εἶσαι ἀπρωσταμένος;

— Ναι, ἀποκρένεται ὁ Παρασκευᾶς, μὰ θὰ βαστάξω ἀκόμα.... Ἀκουσεται, ἀνασαίνει πάλι βαθειά, σκύβει, ξαναπαίρνει τὸν πληγωμένο σὶν ὄμο καὶ φεύγει.

Τὸ φύγι του δὲν εἶνε σὺν πρώτῳ γοργό, μὰ μὲ ἀπόφαση προχωράει. Παγαίνοντας μιὰν ἔγνοια τότε κυριεύει. Ἄν ἀποστάσει; Ἄν δὲν θὰ μπορέσει πιά νὰ βαστάξει τὸν ἀδερφό; θὰ μείνει ἐκεῖ ὁ λαβωμένος; Οἱ τούρκοι πάντα τοὺς ξατρέχουνε. Αὐτὸς θ' ἀντισταθεῖ ὅσο μπορεῖ, μ' ἄν τὸν κινώσουνε, ἄν τὸν σκοτώσουν; θὰ πιάσουνε τὸν Καπετάνιο ζωντανό, θὰ τὸν παιδέψουν καὶ θὰ τοῦ πάρουνε στὴν Τριπολιτσὰ τὸ κεφάλι.... Κι' ἄν τοὺς πιάσουνε λαβωμένους καὶ τοὺς δυὸ; θὰ πέσουνε πάνω στὰ δυὸ Κολιόπουλα νὰ ξεθυμάνουν τόσων χρονῶν ἄχτι....

Τώρα τελειώνει τὸ δάσος τὸ πυκνὸ κ' ἀρχίζει ἕνα καιηφόρι μὲ ἀραιώτερα φυλλώματα... Ἐπειτα ὁ τόπος εἶναι γυμνός, βραχωμένος...

Μὰ δὴ ξαπλώνεται ἀνεμπόδιστα ἢ πύρινη ἢ πνοή, πὸν ξεπετιέται ἀπ' τὰ οὐράνια, καὶ χύνεται ὡς πέρα στοὺς κάμπους πὸν ψαίνονται τώρα στὴ λαύρα.

Τ' ἀνάμμα αὐτὸ σὺν νὰ περιζώνει τὸ παραδαρμένο κορμὶ πὸν ξαναγκάζεται μὲς σὶν λιθόβου νὰ φεύγει.

Τὰ μπράτσα του μουδιάσανε, ἔτσι σὺν

ψηλά, σὺν καρτωμένα πὸν σιέκουν. Τὰ φρονιμένα τὰ χεῖλη του ἀποζητᾶνε νερό. Ὁ Παρασκευᾶς θυμᾶται τὴ βρουσοῦλα κει ψηλότερα, πὸν τὴν προσπέρασε χωρὶς νὰ πιῆ...

Κι' ὡς τόσο βρίσκεται τώρα ἔξοκελος μπρὸς στὰ τούρκικα βόλια... Ὁ ἄρματωλὸς γυρίζει κατὰ τὸν ἐχθρό. Ἡ ὄψη του ἀναψε. Τὰ μαῦρα τὰ μάτια του ξεχύνουνε σπύδες ὄγρης. Φεύγει καὶ δὲ μπορεῖ νὰ χυθεῖ καταπάνω τους, νὰ τοὺς χτυπήσει!

... Δὲν θὰ παραιτήσῃ τὸν ἀδερφό... Μὰ ἄν ἀποστάσει, θὰ γένει αὐτό: θὰ τοῦ πάρει μὲ μιὰ σπαθιά τὸ κεφάλι του... κ' ἔπειτα, γυρίζοντας κατὰ τὸν ἐχθρό, θὰ τὸν κάμει αὐτὸ ἀκριβὰ νὰ τοῦ τὸ πλερώσει! Τὸ κεφάλι τοῦ Καπετάνιου δὲ θὰ τὸ πάρουνε! θὰ τὸ φέρει σὶν χωριὸ νὰ τὸ θάψῃ.

Στοχάστηκε πὸν τὸ χέρι του κρατοῦσε ἀπ' τὰ μακρὰ μαλλιά τὸ κομμένο κεφάλι, ὅταν θάφτανε σὶν Παλοῦμπυ, ἐκεῖ πὸν πρόσμενε ὁ γέρω Κόλιος τὰ δυὸ του παιδιὰ.

Ἄνταριασμένος πάσκισε νὰ ξεφύγει αὐτὴ τὴν εἰκόνα! Ὅχι, δὲ θὰ τοὺς ζυγώσουν οἱ τούρκοι! Δὲν ἔχει ἀποστάση. θὰ τρέξει! Ἡ ζωὴ τοῦ ἀδερφοῦ του κρέμεται ἀπὸ κείνον τὸ τρέξιμο... καὶ ἡ ἡσυχία του, κεινοῦ, ἀργότερο... πῶς θὰ ζῶσε μὲ κείνη τὴ θύμηση; Μὰ δὲν ἀποσταίνει αὐτός! Πότε ἔχει ἀποστάση μὲς στὰ βουνά, μὲς τοὺς λόγγους; Τόνε θεωρεῖ ἢ ὄψη τοῦ γκεμοῦ, τόνε ζωντανεύει ἢ μυρουδιά πὸν ἀποπνέει ἢ βουνήσια ἢ φυλλωσιὰ, σὺν ἀργουσαλεύει σὶν θερμὸ καλοκαιριάτικο φύσημα....

θὰ θαμπώσουν σ' ὀλίγο οἱ λαμπερὲς φυλλωσιές. θὰ φύγει ἢ ἀπογιωματινὴ κατὰ ἄνω. θὰ βραδυάσει... τὴ ἀργά, τώρα τὸ καλοκαίρι βραδυναίει.... θ' ἀρχίσει τ' ἀγέρι τὸ βραδυνό, πὸν ἔρχεται ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ κάπου κάπου, σιγανὸ ἀκόμα καὶ μετρημένο. Δὲν τοῦ φτάνει ὁ ἀγέρας αὐτός, θέλει ἀγέρα γιὰ νὰ παίρνει βαθειὸν ἀνάσα! Μὰ κοντεύει νὰ τὸ περάσει τὸ πετρωμένο αὐτὸ μέρος. Ἀρχίζει ξανά τὸ χορτάρι, τὸ φύλλωμα. Ἐδῶ ἀνασαίνει πὸν ἐλεύτερο. Νὰ μποροῦσε νὰ ξεκουραστεῖ μιὰ στιγμή... Κοντοστέκεται, κοιτάζει τρογύρου...

Ὁ ἀδερφός του στὴν ἀγκαλιά του ἀναταράζεται καὶ ἀνασηκώνει τὸ κεφάλι.

— «Βάστα, Παρασκευᾶ!» τοῦ λέει σιγαλά. Βάστα! ὁ Δημήτρης θαρροῦσε πῶς ἦταν σὶν χέρι του νὰ βαστάξει! Αὐτὸς τὸ ποθοῦσε περσότερο! Ἄν τοῦ μελλόντανε κεινοῦ νὰ πεθάνει ἐκεῖ, μελλόντανε τοῦ Παρασκευᾶ καὶ χειρότερο. Ἐνα ὄμμα αἱματηρὸ τὸν ξατρέχει καὶ τὸν κάνει νὰ φεύγει...

Ἐπῆρε δρόμο, λίγο ἀκόμα ἄν βαστάξει, θὰ φτάσουνε σὶν στὰ λημέρια τους καὶ θάρθουνε κ' ἄλλα παλληκάρια νὰ τοὺς βοηθήσουν. Τότες θὰ ἔχει περσὶση τοῦτη ἢ ἀνυπόφερτη κάψο...

Ὅταν θ' ἀναβεῖ στὴν κορφὴ κείνης τῆς ράχης, ὁ ἥλιος θὰ ἔχει βασιλέψη. Οἱ τούρκοι δὲ θὰ τοὺς ἀκολουθήσουνε πιά. Μὰ τώρα βρίσκονται ὄλο καὶ σιμώτερα. Οἱ σύντροφοὶ του πάντα χτυποῦνται. Δὲν ἔχει ἄν κανένας τοὺς χάρηκε. Δὲν ἔχει τὴ γένεται πίσω του. Εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ προχωράει.

Ὁ ἥλιος χαμήλωσε. Οἱ στερνὲς ἀχίδες τοῦ χουσίζουνε τὸ χορτάρι. Οἱ σκιὲς μακραίνουνε... Μ' ἀκόμα ἢ τελειωτικὴ σκιά δὲν ἀπλώνεται... Ἀκόμα ἢ ζέστα εἶνε πνιγερὴ. Παγαίνει...

...Οἱ τούρκοι προσπέρασαν τοὺς ἄρματωλούς. Ἀκολουθᾶνε τ' ἀδέρφια χωρὶς νὰ τραβᾶν καταπάνω τους.

Σιμώνει τὸ ποδοβολητό...

— «Βάστα, Παρασκευᾶ!» τοῦ ξαναλέει ὁ ἀδερφός... Τρέχει ὅσο μπορεῖ ἐκεῖνος... Ἀνεβαίνει τὴ ράχη...

... Οἱ ἀχίδες τοῦ ἡλιοῦ χαθήκανε, μὰ στὰ ψηλά, πέρα, ἕνας ὠκεανὸς κυματίζει ἀπὸ λυωμένο χουσαφί, ὅπου πλένε λαμπερὰ διὸ τρία ρόδινα γνέφισ.

Κινάει τ' ἀθάνατο φῶς γιὰ νὰ φέξει ἄλλους τόπους. Κάτω, μόνον τὰ ἔλατα καὶ οἱ λεῖκες φεγγαβολοῦν σταῖς κορφές τους, καθὼς ὑψώνονται πάνω ἀπ' τὸ σκοτεινιάσμα πὸν ἀπλώνεται ὁλοένα. Ἀνάμεσα στὰ κλαριά, πάνω σὲ ρόδινα γραμμὰ πὸν ἀχνίζονε, κάποια ἀστέρια προβάλλουν. Κάτω τὰ χαμόδεντρα γέρονουν στὴν παντοχὴ τῆς νυχτός... Γρηγορα τώρα, σὲ λιγάκι, θὰ νιχτιώσει, καὶ ὁ Παρασκευᾶς θὰ μπορέσει νὰ ξεκουραστεῖ... Τώρα θέλει νὰ διώξει τὴν ἰδέα πὸν τοῦ καρφώθηκε νὰ ξεκουραστεῖ. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι ἀπὸ κει... Μιὰ στιγμή; Στέκεται λίγο... νὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ περσότερο, ν' ἀνασαίνει τ' ἀγέρι τὸ

δροσερό, πού άρχίνησε νά πνέει μοσκόβλο. Μά πρέπει νά τρέξει...

‘Ο άρματωλός άγωνίζεται. Τά ποδίρια τ ν φεύγουν σ’ ένα στανικό καί πεισματάριο τρέξιμο...

Μά σ’ όλίγο δέν προχωρούνε πιά τά πεδίρια. Σάν πεδουκλωμένα σκοντάβλυνε. ‘Ο Παρασκευάς βαραίνει, λαχανιάζει, κι’ άγάλι, γάλι, μέ σαστισμάρα, νοιώθει μέσα στά στήθηα του κάτι σάν άδειο.. βλέπει θολά, σκοτεινά.

Τό λαρύγγι του σφίγγεται, ή θαμπουάρα του πληθαίνει στά μάτια, τού φαίνεται πού αὐτή τή στιγμή θά μείνει!

...Τό κεφάλι τού πληγωμένου πού άκουμπουσε στοῦ άδερφοῦ του τόν ώμο άνασηκώθηκε σάν τό φύγι σταμάτησε. Ένα σύγκρουο διάβηκε πέρα πέρα τό κορμί τού Δημήτρη. Τά μάτια τών άδερφών ανταμώθηκαν. Τού Δημήτρη ξετάζαν, τού Παρασκευά δείχναν τόν άνηκτον άποκαμό. Στά βιθουλωμένα αὐτά σκοτεινά μάτια, πού άλλες φορές φανερώνανε όλη τήν ξαστεριά τής ψυχής, αντικριζόνταν μίαν άβυσσο. Τό στόμα του ήταν άνοιχτό, καί λέχονταν σάν σκυλι ό άρματωλός. Έπλάγιασε τόν άδερφό του καταγῆ, κ’ ένωριαστήκη στοῦ πλάγι του κ’ έκεινος. Σίμωνε ή χλαοσι, οί έχτροι ξεφωνίζανε, τάντουφέκια βροντούσανε. ‘Ας ήταν νά βρισκαν τά βόλια εδώ, τά δυο άδέρφια. Μά τά βόλια ξεφεύγουνε τά Κολιόπουλα... ‘Ο Παρασκευάς γλωμός, μέ χαμηλωμένο τό βλέφαρο, αντικριζέει τόν άδερφό.

‘Δέ βάσταξα περισσότερο, οί τούρκοι μās πλάκωσαν. Μά δέ θά σ’ου πάροννε τό κεφάλι...’ ‘Ο Δημήτρη εννόησε. Είχεν άποκάμη ό άδερφός, είχε νικηθῆ, καί σάν πληγωμένος καί αὐτός πονοῦσε εκεί για τό πάθημα. Καί τώρα τί άλλο μπορούσε νά κάμει παρῶ νά τού πάρει μέ τό στιβαρό χέρι του τό κεφάλι; Πῶς θά τόν γλύτρωνε άλλοιως άπ’ τά βασανιστήρια τών τούρκων;

‘Ο Παρασκευάς άνασηκώθηκε.

—Κάμε τό στανρό σου, άδερφέ!

‘Αγκαλιαστήκανε. Στ’ άχνισμένο χορτάρι έσταζε άργι, άργά, καί τ’ άλίκωνε, τό αίμα άπ’ τήν πληγή τού ποδαριού. Τά κλαριά γέγναν άργά, πάνωθέ τους. ‘Ανάμεσα στοῦς σκοτειδισμένους τοῦς βάτους καί στά πουρνάρια, φωτεινό, ξέβγαине τό μονοπάτι πού οδηγούσε πρὸς τό χωριό...

‘Ο Παρασκευάς στεκόντανε άκίνητος. ‘Ετιασε, καί σά νά τά χάϊδευε, τά μακρούα μιλλιά τού άδερφοῦ, τράβηξε τό σπαθί...

‘Εχει ακόμα λίγο καιρό, δέν φτάσανε ακόμα... ‘Ως τόσο θά μπορούσε νά μετρήσει τή δύναμή του πάνω σ’ αὐτόν τόν κορμό. Μά θά χιλάση τήν κόψη τού σπαθιοῦ. Δέν πρέπει νά δοκιμάσει... έχει δύναμη! Τόν κοιτάζει τώρα ό Δημήτρη. Δέν τού μιλεῖ. Δέν τ’ου λέει «βάστα!» πιά. Εἶνε άνήσυχος ό Καπετάνιος. Γιατί τότε βασανίζει; Τι ωφελεί αὐτό τό άρογότορημα;

Κοιτάζει ό Δημήτρη. ‘Ετσι κοιτάζουν όιοι τοῦς μέλλεται νά πεθάνουνε;

...θυμῶνται τοῦς σκοτωμένους τούρκους στέ; στερονές σιγμές τους, τό βόγγο τους καί τ’ άργια τά μουγγρητά. Τού ήταν γραφτό νά κάμει ένα τέτοιον φονικό.

‘Έτειο κρῖμα, τέτοια κατάρα, παράστεκε τά παιδιά τού Κόλια;...

‘Η βουή τού νεροῦ πού κρημνίζεται μέ δύναμη, ανάμεσα στά βράχια, όλο άφρός, μέσ στη μεγάλη χιράδρα, άποκάτωθε, συνοδεύει τήν αντίαρα κεινῶν πού χτυπιώνται καί πού ανεβαίνουνε.

‘Εδῶ, σ’ αὐτοῦς τοῦς βραχωμένους τοῦς τόπους, νᾶχε μαρουῖτι καί βόλια θάπιανε μετερίζι, θά τόν εμίγανε τά παλληκάρια, κ’ ή νύχτα πού σιμώνει θά τοῦς είχε φυλάξη.

‘Όλα ξεχρωμα τώρα, όλα ίσκιωμένα, θαμπά. Τώρα στά σπῖτια τού χωριού θ’ ανάβουνε τά λυχνάρια. Τά σκυλιά θ’ άρχινᾶν νά βαβρίζουνε σέ κάθε πάτημα πού σιμώνει.

Μά δέ θά πάρει εκεί ᾠπως τόρπιζε τόν άδερφό ζωντανό.

Αὐτή ήταν ή δύναμη τού γιοῦ τού Πλαπούτα;

Χάθηκε τώρα αὐτή ή δύναμη για τόν άδερφό;... Δειλιάζει;... Δέ δειλιάζει, μά άπόστασε! Σάν κάποια κατάρα τόν έχει δῶ πέρα καρφώση. Δέ βάσταξε, δέ μόρεσε νά βαστάξει!

Οἱ τούρκοι όλο καί περισσότερο σιμόνουνε. Δέ ρίχνουνε οὔτε ένα βόλι. Θέλουνε τοῦς έχτροῦς τους ζωντανούς, καί τοῦς έχουνε τώρα στοῦ χέρι.

‘Η ματιά τού Δημήτρη ξετρέχει τόν άδερφό. Σά νά τού λέει:

—‘Ακόμα;

‘Ως πότε; ‘Ως πού νά πλακῶσει ό έχτρός;

‘Ο Παρασκευάς σηκώνει τό χέρι πού κρατάει τό γυμνωμένο σπαθί... Μά τρέμει τό χέρι του! Τώρα τά κατάφερε καλά, τό χέρι του τρέμει, κ’ έτσι, μ’ αὐτόν τόν τρόπο, θά ξεγλυτρώσει τόν άδερφό άπ’ τό βασάνισμα;

Τού χύνονται κρύες σταλαγματιές άπ’ τό μέτωπο. Τού πληθαίνει ή λιγοῦρα στά στήθηα.

Τώρα θά τότε πιάσει λιγοψυχιά;

Δέν γνωρίζεται άτός του. Τό χέρι του, τό τρεμουλιαστό, δέν εἶνε, όχι, τό δικό του τό χέρι. Τό καρδιοχτύπι του αὐτό καί ή ματιά του ή θαλή δέν εἶναι τού Παρασκευά!

Τό σπλάχνος αὐτό δέν τό γνώρισε στη ζωή του...

Μά καί ποιόνε έχει μπροστά του, πού πρέπει νά κάμει τό φονικό;...

... Δέν εἶχεν άκούση πατήματα, δέν ᾠξερε τί γενόντανε γύρου. ‘Αναταράχτηκε σύγκορμος σάν έννοιωσε πού κάποιος βρισκόνταν ανάμεσό τους.

Πίσω από ένα λιθάρι φανήκανε δυο κεφάλια.

Δυο τούρκοι χουμήσανε καταπάνου στον Καπετάνιο...

‘Ελαμψε, γοργό, τό γυμνωμένο σπαθί στοῦ σύσκοτο. Εἶχε ματωθῆ ξεφνικά από τό έχτρικό αίμα. ‘Ενα οὔρλιασμα άκούστηκε, πού γίνηκε τρομερότερο άπ’ τή βουνησίαν αντιλαλιά, κι’ ένα κορμί νεκρό, κ’ ένα άλλο λαβωμένο, κυλίσανε κατά τοῦς τούρκους, πού κατόπι ανεβαίνανε. Καί πίσω άπ’ τά δυο κορμιά κυλίσανε δυο βαρειές πέτρες. Κι’ άλλες κατόπι μεγαλύτερες, μικρότερες, άτδφρες, κομματισμένες, σκορπίσανε τρογύρω κατιστροφή. Οἱ τούρκοι σ’ αναίβασμά τους, σταμάτησαν. ‘Ο Νικηταρῶς καί οἱ συντρόφοι του—όσοι άπομείνανε—χωρίς βόλια κι’ άποκαμωμένοι, δέ μόρεσαν νά συγκρατήσουν περισσότερο τόν έχτρό. ‘Ακολουθούσανε, καί τόν βλέπανε νά σιμώνει όλο καί περισσότερο τ’ άδέρφια... καί τόν εἶδανε

τώρα πού στάθηκε... Τά παλληκάρια γυρίσανε πίσω για μιᾶ στιγμή, πήσανε ένα άλλο άνηφόρι πίσω άπ’ τά βράχια, προχώρησαν καί βρέθηκαν, σιμά στά δυο άδέρφια. Βρήκανε τόν Παρασκευά καθισμένσ κατάχαμα, λίγο παρέκει άπ’ τόν πλαγιασμένον άδερφό, ν’ άγκαλιάζει δυο μεγάλους κορμούς, καί άγριειένος, νά κλωτσάει μέ όρμη τά λιθάρια πού βρισκόντανε γύρου...

Γοργά, στερεώνονται πάνω σέ βράχους ή σέ κορμούς, τά παλληκάρια, κι’ άρχίζουνε τό ἴδιον καί αὐτά.

Βόλια δέν έχουνε πιά, θά πολεμήσουνε τοῦς τούρκους μέ τά λιθάρια. Κεἶνα κυλᾶνε, βροντιᾶν, πάνω σέ δέντρα ή σέ βράχια, συντριβονται, καί τά συντρίμια ξεσπᾶνε σέ κεφάλια, σέ πόδια καί σ’ ώμους, κάτω, πάνω στοῦς τούρκους πού στάθηκαν. ‘Ακούονται κρόκοι ξεροῖ, κραγές; άπελπισιάς καί πόνου, κι’ ό αντίλαλος όλο πληθαίνει τήν άργια βουή... κι’ ή βουή αὐτή, λές, αὔξαινει τή δύναμη, τή σκληρότη, τή λύσσα τού Παρασκευά.

—«Βάστα!» Δέν εἶνε τού Δημήτρη ή φωνή. ‘Ο λαβωμένος κοιτέται τώρα λιγόθυμος πάνω στ’ άχνισμένο χορτάρι. Μίαν άλλη φωνή τού λέει μέσα του, άργια, πεισματική, προσταχτική:

—Βάστα!...

...Τό σκοτάδι απλώνεται, οἱ τούρκοι φεύγουν, σκορπᾶνε... κι’ οἱ πολεμιστάδες άποκαμωμένοι, λαχανιασμένοι κι’ αίματωμένοι, ξεφωνίζουνε χαρούμενος, καί χαρούμενος διπλώνει ό αντίλαλος τά ξεφωνητά τους, ως πέρα, κι’ ως άπάνου στον οὔρανό, πού φοίνετα, τώρα στοῦ βράδυασμα, πιδ ψηλός, πιδ ξίστερος καί πιδ δοξασμένος.

Γυρίζουνε πρὸς τόν Καπετάνιο τους, κι’ όλοι σωπαίνουνε, σάν ό νεώτερος γιός τού Πλαπούτα σκύβει πάνω στον γλυτωμένο άδερφό.

ΤΟ ΡΩΤΗΜΑ

Ὁρθοστητή ἢ γλωμάδα μου στήν ξερημά - ἓνα δέντρο,
καὶ κλαίει τὸ δάκρυ τῆς σιωπῆς μὲς στῆς βροχῆς τὰ στήθια.
Κι' ὄλο προσμένω μιὰ θεία πνοὴ μὲς ἀπὸ κάποιο κέντρο
φωτός, νὰ μάθω τὴ φριχτὴ καὶ τὴ γαλήνια ἀλήθεια.

Εἶμαι; Ποιὸς εἶμαι; Ἄνάντηχο τὸ ρώτημα κι' ἀπλώνει
στὰ κολασμένα στήθια μου τὴ θλίψη ἢ καταδίκη —
ἔτσι βαρειά, σὰ σάβανο, καὶ πού δὲν τὸ σηκώνει
καμιὰ φαιδρότητα χερσιῶν μὴ βγεῖ στὴ μέση ἢ φρίκη.

Μόνος. Καὶ μόνο γύρω μου περιέγελα οἱ χαρὲς
τῶν ὄντων καὶ φιδογλωσσιὲς οἱ σιωπὲς τῶν ὄντων.
Κ' ἔτσι λογιᾶζω, ἀμίλητος, πελώριες συμφορὲς,
σάμπως Λιτνῶν τινάγματα καὶ ποντισμοὺς τῶν πόντων.

Ἢ θὰ μιλήσει τὸ Ἄγνωστο ἢ τὸ Ἄγνωστο εἶμ' ἐγώ.
Κατάρρα στοὺς σεβαστικὸς πού μ' ἔριξαν παπούδες
στὴ νυχτωμένη ἀκρογιαλιά γιὰ πάντα ναυαγό...
Μέσα στὸ δάσος τῶν φλεβῶν πού μ' ἔζωσαν, μαϊμουῦδες

Ἄφησαν ὅλες τὶς ψευτιὲς πού ξέρανε καὶ πᾶνε...
Κι' ὅταν ζητιάνῃ ἢ θέρη μου τοὺς τάφους τοὺς ρωτᾷ,
μονάχα τὸ ἄδειο μάτι τοὺς ἀσάλευτο κοιτᾷ
καὶ τὸ ἄσαρκο τὸ στόμα τοὺς γελάει - γιατί γελάνε;

Κ' ἔχω στιγμὲς πού στῆς ζωῆς τὸ ἀνείπωτο κρατεῖ με
κάποια ψυχόρμητη χαρὰ, λευκὴ, περιστερίσια.
Μὰ πάντα στὰ ὕψη μου περνᾷ, σάμπως γεράκι, ὀλοῖσια,
κοφτά, τὸ αἰώνιο ρώτημα τὸ μαῦρο: Ἐγώ; Ποιὸς εἶμαι;

(Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ: Ὁ Δὸν Κιχώτης).

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΕΣΥ ΥΜΗΤΤΕ...

Ὅλα μου τὰ μαράζωσαν, μου τ' ἀφάνισαν ὄλα.
Καὶ τὸ στερνὸ μου τ' ὄνειρο νεκρὸ τὸ παρασιτέκω.
Στεφάνια ἀπ' τὸν ἀνθρώπο τῶν στοχασμῶν τοῦ πλέκω,
κάθε καῦμός ῥαντάφυλλο, κάθε μου δάκρυ βιόλα.

Καὶ τώνοιωσε μονάχα ἐσὺ Ὑμηττὲ τὸ πένθος ποῦχα!
Λίχως ἐγὼ στὸ ξόδι του νὰ σ' ἔχω καλεσμένο,
σ' ἀπάντησα τὸ σούρουπο, στοχαστικὸ, θλιμμένο,
ντυμένο μὲ τὰ πένθιμα μενεξεδιὰ σου ροῦχα.

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁ ἀείμνηστ. ς καθηγητὴς Ν. Ι. Πολίτης ἔχει μαζέψει μὲ δουλειὰ ἀνυπολόγιστου μόχθου ἄτι μπόρεσε νὰ εἰσασθῇ ἀπὸ τὸ βρισκόμενο ἀκόμα στὸ στόμα τοῦ λαοῦ λαογραφικὸ ὕλικό. Ἀπὸ τὴν ἐργασία του αὐτῆ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δημοσιευμένα στὴν "Λαογραφία," καὶ σ' ἄλλες ἐκδόσεις, ἐτύπωσε τὶς "Ἐκλογὲς ἀπὸ τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ," καὶ ἔξι τόμους "Μελέται περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ Βίου τοῦ Ἑλλ. Λαοῦ," στοὺς ὁποίους ἔχει συγκεντρώσει "Παραδόσεις, μὲ ἐπεξήγηση (2 τόμ.) καὶ "Παροιμίες, (4 τόμ.).

Τὶς παροιμίες ἐσυγκέντρωσαν, ἀφοῦ ἐπῆρε κ' ἐμελέτησεν ὅλες τὶς Συλλογὲς πού ἐκδοθήκανε ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ ἀκόμα ἐποχὴ καὶ δώθε κι' ἀφοῦ περισυνέλεξεν ἀδημοσίευτα χειρόγραφα καὶ Συλλογὲς καὶ ὕλικό ἀπ' ὄλα τὰ μέρη πού μιλιέται ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, εἴτε ὁ ἴδιος εἴτε μέσον φίλων τῆς Λαογραφίας.

Οἱ 4 τόμοι πού τυπωθῆκαν (Βιβλ. Μαυροσλῆ 1899 - 1992) περιλαμβάνουν παροιμίες ἴσαμε τὸ γράμμα Ε (Ἐλεῶ), ἐξαρτημένες ἀπὸ τὴν κύρια καθεμιανῆς λέξη κ' ἐρμηνευμένες. Μένουν ὅμως ἀδημοσίευτα ε' ἄλλα 20 στοιχεῖα (Ε-Ω). Αὐτὴ τὴν ἐργασία τοῦ Πολίτη, πού θὰ βρισκεται στὰ συρτάρια του, δὲν καταλαβαίνουμε γιατί οἱ δικοὶ του δὲν θεωροῦν σὰν τὸ καλλίτερον ἔργον τοὺς νὰ πάρουν καὶ νὰ ἐκδόσιν καὶ γιατί τὸ κράτος δὲν δίνει τὰ μέσα γιὰ νὰ τυπωθῇ.

Σήμερα ὅποιος μαζεύει λαογραφικὸ ὕλικό, σπάνι, θὰ βρῆ κάτι πού νὰ μὴν ξαίρη ὁ Πολίτης ὅπωςδῆποτε.

Γιὰ τὶς "Παροιμίες," ποῦχομε μαζέψει κ' εμεῖς, - μικροὶ, ἐλάχιστοι κι' ἀνήξεροι μὰ φαντακὰ πιστεύοντας στὴν ἀξία τοῦ λαοῦ μας - στὰ διάφορα ταξείδια μας στὴν Ἑλλάδα, ἀκολουθήσαμε τὸν ἴδιο μὲ τὸν Πολίτη τρόπο, τῆς ἐξαρθήσεως καθεμιανῆς ἀπ' τὴν κύριά της

λέξη. Ἔτσι ξεκαθαρίζομε ὅσες ἔχομε μαζέμενες ὅταν πρόκειται γιὰ παροιμίες Α-Ε (λεῶ). Ἀπὸ τὸ Ε κ. ἰ κάτω ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ τέτοιο ξεκαθάρισμα καὶ τὶς καταχωροῦμε ὅλες ὅπως τὶς ἔχομε.

Ὁ "Φιλότεχνος," παρακαλεῖ νὰ τοῦ στέλνεται Λαογραφικὸ ὕλικό πού θὰ δημοσιεῖ. μνημονεύοντας πάντοτε τὸν Συλλογέα, ὑποδεικνύει ὅμως νὰ φροντίζουν οἱ συλλέκτες νὰ μὴν ἀλλοιώνουν ἢ συμπληρώνουν ὅτι ἀκούνε, μὰ νὰ τὸ καταγράφουν ὅπως τᾶκουσαν ἀπ' τοῦ λαοῦ τὸ στόμα, διατηρῶντας καὶ τὴν προφορὰ ἀκόμα.

Στὸν Βόλο ἰδρύθηκε τελευταία Ἑσσαικὴ Λαογραφικὴ Ἐταιρεία,, πού ἄμα ἀρχίσῃ τὴ δουλειά της θὰ τῆς στέλνομε ἴσως τὸ ὕλικό πού θὰ λαβαίνουμε, ὅταν εἶνε Θεσσαλικῆς προελεύσεως.

**

Σήμερα ἀρχίζομε σταχυολογῶντας ἀπὸ Συλλογὴ τοῦ κ. Γεωργ. Σαμσαρέλλου ἀπὸ τὴν Ἄγνιᾳ Ὁ φίλος μας αὐτὸς μᾶς ἔστειλε τετράδιο μὲ 700 παροιμίες ποῦχει τὶς περισσότερες μαζέψει στὴν Ἄγνιᾳ, Ζαγορὰ καὶ Βόλο.

Θὰ δημοσιεύσωμε πρώτα ὅσες δὲν ἔχει ὁ Πολίτης στοὺς 4 τόμους του (Α-Ἐλεῶ) καὶ ὕστερα τὶς ἄλλες. Καθὼς εἶπαμε τὶς Παροιμίες κατατάσσομεν "ἀλφαβητικῶς κατὰ κυρίαν λέξιν,," Μπορεῖ ὅμως πολλὲς πού ἔχομε ἐξαρθῆσαι ἐμεῖς ἀπὸ μιὰ λέξη νὰ τὶς ἔχη ὁ Πολ. ἐξαρτημένες ἀπὸ ἄλλη, στὶς ἀνέκδοτες του μέσα (ἢ καὶ στὶς ἐκδοθεῖσες) ἢ νὰ τὶς ἔχη σὲ παραλλαγῇ.

Κάτω ἀπὸ κάθε Παροιμία σημειοῦνομε τὴ σημασία της καὶ τὸν τόπο πού ἀκούστηκε μόνο ὅταν ὑπάρχει κάποια βεβαιότητα γι' αὐτό.

ΑΡ. ΒΕΚ.

Α.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ Α-Ε (λεῶ)

(ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙΛΑΒΕΙ Ο ΠΟΛΙΤΗΣ)

(ἀπὸ τὴν Συλλογὴ κ. Γεωργ. Φ. Σαμσαρέλλου, Ἄγνιᾳ-Βόλος)

Ἄγάπη

1. Παληὰ ἀγάπη δὲ σκουργιάζει.

Ἀγοράζω

1. Τ' ἀγορασμένο εἶνε λιμαγμένο.

Βλ. Πολίτη: Ἀγοραστὸς 1. παραλλαγῇ Γορτυνίας.

*Αδειος

1. *Αδειο εἶναι νὰ παίξῃ τὴν τσιλίκα ;

*Αγνιάς. — Τσιλίκα, παιδικὸ παιχνίδι: τσοῦνι. *Αδειο, ρῆμα ἀδειάζω=εὐ-
καιρῶ. ***Ερμ.** Δουλειὰ δὲν ἔχω ποῦ θὰ καταπιαστώ μὲ παιχνίδια, μὲ ἀνάξια
λόγου πράματα ;

*Ακαμασιά

1. *Ακαμασιὰ σπιτιοῦ ξεθεμελιώτρα.

*Ακόμα

1. *Ακόμα δὲν κβαλλίκεψε κουνιάει τὰ πόδια του. 5

*Ακούω

1. Σὰν ἄκουε ὁ θεὸς τὰ κοράκια θὰ φοροῦσαι ὅλα τὰ γομάρια.

Παραλαγή: τίς κόργες ἢ καρακάξες θ. ψ. ὅλα τὰ γαϊδούρια.

2. Σὰν δὲν θὲς ν' ἀκοῦς θαρδάρια στὸ μύλο μὴν πηγαίνης.

Βλ. Πολίτη: *Ακούω 46. παραλαγή Μισενικόλα Καρδίσης. ὁθ παραλ. Λέιβου.

*Ακριβὸς

1. *Ὁ ὀκνὸς πάει μακριὰ κι' ὁ ἀκριβὸς δὲν' πολλὰ.

Δηλώνει ἴσως τὸ τί μπορεῖ νὰ γίνη στὴν ἀνάγκη.

*Αλεπού

1. *Ἡ ἀλεπού δουλειὰ δὲν εἶχε καὶ πήγαινε καὶ τσαμπουρολογοῦσε.

Φαίνεται παραμορφωμένη. Βλέπε Πολίτη: *Αλεπού 25 ἔφ.

2. *Ἡ ἀλεπού πυριόβολο κατάκαψε τὸν κόσμο. 10

Ζαγοῦās (Πηλίου). — Πυριόβολο, τὸ τσακμάκι.

3. Καιρὸν δὲν εἶχ' ἡ ἀλεπού καὶ ἐργατεία γυρεύει.

Καιρὸ δὲν εἶχ' ἡ ἀλεπού (ἀπασχολημένη μὲ τίς δουλειές της σι' ἀμπέλια της)
κι' ὅμως γύρευε ἐργατεία (ἀργατολογοῦσε, γύρευε νὰ ξενοδουλέψῃ).

*Αληθινὰ

1. *Ὅποιος πονιάει ἀληθινὰ, γαϊδουρινὰ φωνάζει.

*Άλλος

1. *Άλλο Γιάννης κι' ἄλλο Μαστρογιάννης.

Πολλὲς παραλλαγές. Βλ. Πολίτην. *Ἡ παραπάνω παρ. εἶνε ἐμφαντικώτερη
καὶ γιὰ νὰ δεῖξῃ καλλίτερα τὴ διαφορὰ ἀναμεταξὺ δύο προσώπων ἢ πραγμά-
των συγκρίνει τὸν Γιάννη μὲ τὸν **Μάστορο** - Γιάννη ἀντὶ τοῦ συνειθισμέ-
νου Γιαννάκη.

2. *Άλλο λογαριάζ' ἡ ἀλεπού κι' ἄλλα κὰν' ὁ γουναρὰς.

Βλ. Πολίτη: *Αλεπού 26, παραλαγή Κύπρου.

3. *Άλλον καί(γ)ονταν τὰ γένεια κι' ἄλλος κοιτοῦσε ν' ἀνάψῃ τὸ
τσιμπούκι του. 15

*Αγνιάς. — Γι' αὐτοὺς ποῦ δὲν συμπονοῦν στὶς συφορὲς τῶν ἄλλονῶν ἀλλὰ κοι-
τάζουν νὰ ἐπωφεληθοῦν νὰ κάνουν τὴ δουλειὰ τους.

4. *Άλλος τῶχει παραγγελέμενο κι' ἄλλος τῶχει φαγωμένο.

5. Νάχει ἄλλος γυιὸ γιὰ ἡ Μαριὼν τὸ Νικολό ;

Γι' αὐτοὺς ποῦ νομίζουν πὼς αὐτοὶ μόνο, κι' ὄχι κι' ἄλλοι, ἔχουν γυιὸ (=πράμα ἀξίας)

6. Τ' ἄλλο ; Τὸ φαγεῖν ἢ Κάλω.

Βλ. Πολ. παραλ. ἄλλος 179.

*Άλλοῦ

1. *Άλλοῦ τρίβουν τὰ λάχανα κι' ἄλλοῦ γίνετ' ἡ πίττα.

2. Αὐτὰ νὰ τὰ πουλήσης ἄλλοῦ. 20

*Αναβροχιά

1. *Ἀπὸ τὴν ἀναβροχιά, καλὸ εἶν' καὶ τὸ χαλάζι.

Κοινή. Στὴν ἀνοβροχιά... κλπ.

*Ανάποδος

1. Τὸν ἀνάποδο ἄνθρωπο ὁ θεὸς τὸν σημαδεύει.

*Αντρας

1. Κοίτα, Κυρά μ', τὸν ἄντρα σου καὶ στράβωσε τὸ μπουρμᾶ σου.

Μπουρμᾶς, κάλυμμα τοῦ κεφαλιοῦ. ***Ερμ.** Περιποιήσου τὸν ἄντρα σου καὶ
βάξε στραβὰ τὸ κεφαλοκάλυμμά σου (μὴ σὲ μέλλει ὅτι κι' ἂν σοῦ ποῦν γι' αὐτό).

*Απιαστος

1. *Απιαστος κλέφτης καθάριος νοικοκύρης.

*Από

1. Ἀπ' τὸν Ἀλῆ στὸ Μουσταφά. 25

*Αγνιάς. Βλ. Πολίτη *Απὸ 58. παραλ. *Ἡλείου.

*Απομένω

1. *Απόμεινε σὰν τὴ Σούλτου μὲ τὴν ἀκνά.

*Αγνιάς. — Σούλτου, Κύριον ὄνομα γυναικεῖο. *Ακνά (ἡ), βαφή ποῦ βάφουν,
σύμφωνα μὲ ἔθιμο, πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο τὰ νύχια τοὺς ἢ νύφη κι' οἱ συμπε-
θέροι ***Ερμ.** *Απόμεινε μὲ ἀνεκπλήρωτη ἐπιθυμία τὴν τελευταία στιγμή.

2. Στολιστήκ' ἡ γρηὰ κι' ἀπόμεινε.

Βλ. προηγ.

*Αράδα

1. Μὲ τὴν ἀράδα ξυόνται τὰ γομάρια

*Άρνι

1. Πλούτινε τ' ἄρνι μας καὶ σήκωσε τὴν οὐρά του.

*Άρρώστεια

1. Οἱ ἀρρώστειες δὲν πὰν στὰ θουινά. 30

Προβλ. *Ἡ τρέλλα κλπ.

*Άρρωστος

1. Τὶ νὰ τὸν κάνουν τὸν ἄρρωστο, ἐπτά καπάκια τραχανά κι' ἀχώ-
ρια τὰ κοφίδια ;

*Άρχονταίνω

1. Πότ' ἀρχόντινες κυρά μου ;

— Τώρα γρήγορα.

*Άσωτος

1. *Άσωτος καὶ χαρτοπαίχτης κακὸ τέλος θάχουν.

Αὐγὸ

1. Γελάει σὰν νὰ τοῦ καθαρίζουν αὐγά.

Βλ. Πολίτη: Αὐγὸ 21.

2. Πότε αυγά, πότε πουλιά;

Ερω. Πότε ακόμα βάλουμε τ' αυγά στις κλωσσες κ' έχεις απαιύηση να βγούν κιόλας πουλιά.

3. Σηκώθηκε τ' αυγό να όρμηγέψη την κόιτα.

Βαρῶ

3. Βάρε το μάνταλο ν' άκεύσ' ή θύρα.

Άγνιās. — Βλ. Πολίτη Βαρῶ 11, 14 παρ. διάφορες.

Βάζω

1. Έβγαλαν το λύκο κ' έβαλαν την άρκουδα.

Βγάζω

1. Βγάζει λάδι από ξερά λιθάρια.

2. Το μάτι τ' βγαίνει, δεκάρα δέ βγαίνει

1—2 Παρ. ειρωνικές για τους φιλόργιμους.

Βλάχος

1. Βλάχος νίβονταν την ποδίτσα τ' χαίρονταν.

Μās διαφεύγει ή σημασία.

2. Όπως λάχγη, έμεις οί Βλάχοι.

Χωρίς αξιώσεις είναι οί Βλάχοι συνηθισμένοι στη φτώχεια.

3. Τρεις Βλάχοι, ένα παζάρι.

Λίγοι Βλάχοι θορυβούν σαν ένα όλόκληρο παζάρι.

Βλέπω

1. Βλέπει το λάκκο και πέφτει μέσα.

2. Να σε δώ το Μάη με γούνα και το θέρο με σιγγούνα.

Σιγγούνα, σιγκούνι, χοντρού φόρεμα των χωρικών.

3. Όταν βλέπω πού θερίζουν, τότε μουρχεται να σπαίρω.

Βρέχει

1. Λάδι βρέχει κάστανα χιονίζει.

Για τα άπίθανα και τις εύχες των τεμπέληδων.

Βρέχω

1. Να σε λούσω, Γιάννη μ' και τ' αυτιά σ' να μη βραχούν.

Βρίσκω

1. Βρήκαμε παπά, ως παραχώσουμε και ζωντανούς.

Κοινή. Παρ.αλ: Τώρα πού... ως θάψουμε...

2. Όπου θά με χάσης εκει θά με βρης.

Βροχή

1. Σαν περάση ή βροχή τι την θέλω την όμπρέλλα.

Βρώμιος

1. Βρώμια φάρια καλά παζάρια.

Τα χωρίς αξία πράματα φτηνά διαπραγματεύονται.

ΣΗΜ. Για τις παροιμίες πού μās διαφεύγει ή σημασία δεχόμαστε μ' εύγνωμοσύνη άλλων συμβολή, καθώς και για κείνες πού τυχόν ή διατύπωση δέν είνε άκριβεστάτη.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΙΔΙΟΦΘΟΓΙΑ

[Ιδιοφθογγοα ονομάζω στη νέα Έλληνική εκείνα τ' λόγια πού έχοντας άρχικά διαφορετική ετυμολογία το καθένα τυχαίνα με την εξέλιξη των φθόγγων τους ή και από διάφορους άλλους λόγους και αίτίες να συμπίπτουν στη μορφή και στην προφορά όλόκληρα αυτά δηλ. πού οί Γάλλοι τ' είπανε homonymes.

Επειδή τ' ιδιοφθογγοα έχουν άχι μόνο γλωσσολογικό ενδιαφέρον αλλά και γενικά φιλολογικό, για τοúτο άποφάσισα να δώσω στη δημοσίότητά με τον όρο αυτός «Φιλότεχνο», πού είναι κιόλας περιοδικό με τόνο α. τ' σπουδαιότερα από όσα έχω γράψει ξεδιλώνοντα το καθένα όσο μπορώ καλύτερα.

Τό κάθε ιδιοφθογγο φωναχό του είναι κ' από ένα άρθράκι άφτίτελο γράμμο ένδι-αφέρων].

**

1. **Ακόνι** (τό) = ή άκονόπετρα, ή θηγάνη.— Και άκόνι = όρμηο (Ίκαρία). από το άκμαίος > άκνιον > άκνιονί και κατ' άνο. οίωση άκόνι.

2. **Αχλάδι** = τό άχράδιον. ό καρπός της άχράδος της Κορινθίας > Κορθηιάς > γκορθηιάς (σύγκρινε: κανθαρίδα > καθαρίδα > κατσαρίδα).— Και στον Πόντο άχλάδι = τό χλοάδι > χλάδι και με τό προθεματικό ά—: άχλάδι = ή χλόη, ή πρασινάδα, τό γρασιδί.

3. **Γάργαρο** φργγάρι. άπ' τό γαργαίρω = γέρω, ση. ανε άρχικά τό όλόγιομο φργγάρι. την πανσέληνο κέπειδη; άφτό λά. πει. σιγά - σιγά ση. ανε τό κάθε λαμπρό και φω-τινό.— Άλλά έχουμε και τό γόργαρο νερό, πού τρέχεται γαργαρίζει. Σχολ.: Όπ. Θ. 48 (gargarizare Πλιν. 28. 12 και 51). Κέπ. ιδίης κιάφτό λά. πει. σχιστήκανε τ' δυό κιά 'Ησύχιος τ' βάξει σένα λήμμα «Γαργαίρειν = λάμπειν. πληθύναι. κινείσθαι. σπαίρειν».

4. **Γάρος** = τ' σωθικ' του ψαριού (κολιού, παλαμύδας κτλ.) άρρωστοαριζομένο (ό γάρος του Μαργαρά εΐτανε περίφημος' τώρα... πάει κιά Μαργαράς μας πάει κιά γάρος του). Οί Βυζαντινοί τότε λέγανε **άβδόμιον** από τό λατινικό abdomen. - inis.— Και γάρος = τό πετιμέζι, τό γαρόμελο, τό έψημα ή έψημα. ό βρωσ ένος σε σορόπι μούστο; (βλέπε και Μ. Στ. φανίδη λεξικογρ. άρχ. 5! 231).

5. **Γνέμα**. τ' γνέψιμο = τό νεύμα.— Και πάλι: γνέμα και γνέσιμο, τό άφρημένο του γνέθω = νήθω.

6. **Διορίζω** = όρίζω κάτι ή κάποιον ξεχωριστά, ειδικά: και διορίζω (με ω άφτό) = περνά την ώρα, περιμένω, άπαντέχω, καρτερώ.

7. **Ζένω** = βράζω από τό ζέω (όπως δένω από τό δέω, λύνω από τό λύω κτλ.).— Και ζένω = βρωμώ: από τό: όζω — όζεσα (1) > (ό)ζένω.

8. **Καμπανίζω** = χτυπά καμπάνα και μεταφορικά διασύρω.— Και καμπανίζω (άπ' τό καμπανός = καντάρι) = ζυγιάζω (Κορ. Ατ. β! 177).

9. **Καρτάλι** = είδος κοφίνι στενό πρós τ' κάτω, hotte, άπ' τό **κάρταλλος** της Κοινης: Σουίδας: «κόφινος όξυς τ' κάτω» — δ' Βασιλειών, τ'. 7: «και έσφαξαν έβδομήκοντα άνδρας και έθησαν τ'ς κεφαλ'ς αυτών εν καρτάλλοις».— 'Ησύχ.: «κάρταλλον = λεκτόν άγγειον εν τοις όψαρτυτικοις», και καρτάλι = ό άετός άπ' τό τουρκικο: cartal.

10. **Καρτέρι** = ένέδρα, λόγος, παραμόνεμα, embuscade.— Και καρτέρι = μεγάλο κομμάτι, άπ' τό quartier.

11. **Κόκκα** (ή) = ή έκτομή πού έχει πίσω ή σαγίτα, πού μπαίνει μέσα ή κόρδα του δοξαριού, από τό Ίταλικό cocca.— Και κόκκα = κεφάλι από τό άρβανίτικο: koge.

12. **Κόλπος** = ό κόρφος λατιν. sinus. Τό π έγινε φ από έπίδραση του Ίταλικού Golfo (?) και τό λ > ρ πριν από τό φ κανονικό (σύγκρινε: **αρφάδι**, **άδερφός**, **σίρφα** =σίλφη), είτε του άθρώπου, είτε της θάλασσας.— Και κόλπος = ή αποπληξία, ό νταμπλάς, από τό ίταλικό colpo.

(Συνέχεια)

(1) «Προσώζεσαν και έσάπησαν οί μώλοπέ; μου».

(2) άστεια ή έρμηνεία του Χατζηδάκη (Μ Ν Ε. β. 352).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1926

Η ΠΟΙΗΣΗ:

ΚΟΛΧΙΔΕΣ

Καιρός πιά για τις μακροντές Κολχίδες
να πάψουν τα ταξίδια της Αργούς,
κι' είνε σκληρός ο Αΐητης κι' αλυσίδες
χαλκεύει για τους ξένους ναυαγούς!

Ζωή φανταχτερή και χρυσωμένη
κάνεις εδῶ ἄν θελήσῃ να χαρῆ,
τῆ Μήδεια σὰν ἔχη για ερωμένη
καὶ μέσ σὶν ἴδιω τόπο του μπορεῖ

Μ' ἄς μὴν πλατῆ τοῦ Ἰάσονος τὸ γέρας
μὲ φαρμακεύτρας μάγια δολερὰ
κι' ἄν κοίμωσῃ τ' ἀνήμωρο τὸ τέρας,
Στῆς Ἰωλκῶν κι' ἄν ἦλθε τὰ νερά
κομίζοντας χρυσόμαλλο ἕνα δέρας,
γι' αὐτὸν ἐστιάη ἐπόμακρ' ἢ χαρά!

Ἀλεξάνδρεια 8-7-26

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

Βόλος

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ

ΩΡΑ ΣΤΕΡΝΗ

Μόνος πῆρα τὸ σχώριο μου ἀπ' τῆ Γνώση!
Τὸ δάκρυ τὸ στεγρὸ μου ἔχει στεγνώσει
στοῦ ξεροῦ μου προσκέφαλον τὸ κλύφι.

Στὸν τοῖχο τὸ παλιὸ ρολοῖ σπαίρει.
Στὸ τζάκι—ζωὴ χλωμὴ ποὺ ἀργοπεθαίνει—
τὸ στεγρὸ ξύλο ἢ στεγρὴ φλόγα γλύφει.

Τώρα μπορεῖς ναρθεῖς. Σὲ περιμένω
στὸ σπίτι τὸ παλιὸ τὸ ρημαγμένο,
μονάχος μου, γυρνὸς στο παραγῶνι.

Γλυκεῖα μιά ἀνημονχία μ' ἀδράζει τὴν ψυχὴ
καὶ μιά μετεξεδένια νεφέλη μὲς στὸ φῶς
σταλάζει εὐωδιασμένη καὶ καρπερὴ βροχὴ
στὸ χῶμα ποῦ εἶν' σλαρμένος ὁ πόθος ὁ
[κρυφός.

Ξεκίνησαν τὰ μάτια για τ' ὄνειρο τρελλά
— πῶς τῆς χαρᾶς μεθάει τὸ ἡδονικὸ κρασί—
μὲς στῆς ζωῆς τὸν κῆπο γλυκόλαλα ποιλιά
δὲ λένε να σωπάσουν τὴν ὥρα τῆ χρυσῆ.

Τὸ κάθε τι μ' ἀκλιώνει τριγύρω πλανερὰ
τὰ μάγια καὶ καρτέρι παντοῦ μου ἔχει στηθῆ
ἢ προσδοκία σειρήνα μπροστά μου λαχταρᾶ
καὶ σὲ δυνὸ μάτια πλάνα ἢ Ἀνοιξὴ ὅλη ἀνθεῖ.

Νὰ μὴν ἐρθεῖς καβάλλα στ' ἄλογό σου.
Ἡ πόρτα μου ἀνοιχτή. Στὸν ἐρχομό σου
μὴν τῆ χτυπήσεις— σκιάζονται οἱ γειτόνοι.

Παιδί μου, μάνα μου, ἀδερφός μου ἢ σκύλος,
κάνεις ποτὲ κοιτιά μου, ὄχτρος ἢ φίλος.
Μονάχος μου καὶ τώρα ὅπως στῆ ζῆση.

Ἔτσι καὶ σὺ βουβά νὰ μὲ ζυγώσεις.
Ἀμίλητα τὸ χέρι νὰ σηκώσεις.
Γοργὸ τὸ δρέπανό σου νὰ χτυπήσει.

Ἀθήνα 21-6-26

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ

ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΕΙ ΝΑ ΘΕΩ-
ΡΕΙ ΕΘΝΙΚΟΝ Ο,ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΣ.
ΣΟΛΩΜΟΣ

ΓΛΥΚΕΙΑ ΜΙΑ ΑΝΗΣΥΧΙΑ...

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ:

Γενική χρεωκοπία με τὰ διάφορα ἔργα ποῦ
παρουσίασαν οἱ δραματικοὶ καὶ μουσικοὶ θία-
σοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς καλοκαιρινῆς περιόδου
ὡς αὐτὴ τὴ στιγμὴ ποῦ σᾶς γράφω.

Ἄλλα τὰ ξένα ἔργα, χωρὶς καμμιὰ ὑπερβο-
λή, ἀνάξια λόγου.

Προχειρογραφήματα φαιμπριαρισμένα για
τὸ γαργάλισμα τοῦ κοινοῦ ποῦ πάει στὸ θέα-
τρο, ὄχι γιατί τοῦ εἶναι ἀνώτερη αἰσθητικὴ
ἀνάγκη, ἀλλὰ για νὰ περάσῃ τὴ βραδυὰ του,
για χωνευτικό.

Τὴ ἀντίληψη μπορεῖ νάχη μιά τέτοια ἄμορ-
φη μάζα, ποῦ πολλές φορές, τὶς περισσότερες
φορές, δὲν ξεχωρίζει τὸ δράμα ἀπὸ τὴν κομ-
μωδία;

Εἶνε κι' αὐτὸ ἕνα ἀπὸ τὰ μεταπολεμικὰ
δῶρα...

Καὶ νὰ ποῦ για πρώτη ἀνταπόκρισή μου
στὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ «Φιλότεχνου» ἀρχίζω
μὲ ἱσχυριὰδες για τὴ σημερινὴ κατάσταση τοῦ
θεάτρου μας, ποῦ ὅσο πάει καὶ χειροτερεύει,
χωρὶς νὰ ὑπάρχη για τὴν ὥρα ἢ παραμικρὴ
ἐλπίδα πῶς κάτι θὰ γίνη.

Προσπάθειες για νὰ κρατηθῆ ἕνα πραγμα-
τικὸ σοβαρὸ θέατρο δὲν ἔλειψαν σὲ διάφορες
ἐποχές. Μὰ ὅλες ἐξαπείστηκαν, γιατί ἢ δὲν
ἦτανε βασισμένες σὲ γερὰ θεμέλια, ἢ οἱ καπε-
τανεοὶ δὲν κράτησαν καλὸ τιμῶνι, καὶ ρίξαν
ὄξω τὸ καράβι.

Ἔτσι τὸ ζήτημα ἀντὶ νὰ προχωρή, σὲ κά-
θε ἀποτυχία γυρίζει πίσω για καιρὸ καὶ
καιρό.

Ὅμως μέσα στὴ βάρη τοῦ σκοτεινιασμέ-
νου θεατρικοῦ ὀρίζοντα, εἰδῶ καὶ λίγο καιρὸ,
ξάνοιξε ἕνα μεγάλο κομμάτι γαλάζιου καὶ πρό-
βαλε τὸ Ἐθνικὸ Μελόδραμα, ἐπιχορηγημένο
αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπὸ τὸ Κράτος, καὶ ὅπου καὶ
νᾶνε θὰ κάνη τὴν ἐπίσημην ἐμφάνησή του με
τὰ καλλίτερα μελοδραματικὰ στοιχεῖα, ποῦ
ἐργάστηκαν ἀκαταπόνητα για νὰ πραγματο-
ποιήσουν τὸ ὄραϊο τους ὄνειρο.

Ἡ σειρά τώρα τῶν δραματικῶν νὰ κινη-
θοῦν για νὰ γίνη Ἐθνικὸ Δραματικὸ Θέα-
τρο, ποῦ ἔπρεπε νὰ εἶχε ἰδρυνθῆ πρὶν ἀπὸ τὸ
Μελόδραμα. Για νὰ προχωρήσω σὲ μιά τέτοια
ἔρευνα πρέπει νὰ πῶ πολλά, ἐνῶ τώρα ὁ λό-

γος για τὴ καλοκαιρινὴ θεατρικὴ μας κίνηση.

Εἶπαμε λοιπὸν γενικὴ χρεωκοπία με τὰ ξέ-
να ἔργα...

Ἀπὸ τοὺς δικούς μας θεατρικοὺς συγγρα-
φεῖς πρῶτος εἶχε τὸ θάρρος νὰ προβάλῃ ἐφέ-
τος ὁ κ. Θεόδ. Συναδινὸς με τὸ σατυρικὸ του
δράμα «Ὁ Μαικήνας». Τὸ ἔπαιξε στὸ θέατρο
Κυβέλης, ὁ θίασος τῶν Νέων.

Εἶπα πάρα-πάνω πῶς εἶχε τὸ θάρρος κ.λ.π.
Μάλιστα: Χρειάζεται θάρρος καὶ θάρρος για
ν' ἀποφασίσῃ κανεὶς πρῶτος νὰ πῆσῃ βορὰ
στὸ πεινασμένο για ἑλληνικὰ ἔργα στόμα τῆς
σύγχρονης κριτικῆς, ἢ ὅποια, ἐνῶ πολλές, πάρι-
πολλές φορές, δείχνει ἀδικαιολόγητη ἐπιείκεια
σὲ διάφορα ξένα σαχλολογήματα, ξεδοῦναι ὅλη
τὴν αὐστηρότητά της στὰ ἑλληνικὰ ἔργα, τὴ
ξετινάξει, τὴ βροντοχτυπάει ἀειδίκατα, ἀντί-
θετα δηλ. πρὸς τὴν τακτικὴ ποῦ ἀκολουθοῦν
οἱ κριτικοὶ στ' ἄλλα Κράτη π. χ. στὴ Γαλλία,
ὅπου ὅλοι βρίσκουν ἕνα σωρὸ καλὰ λόγια για
τὸ συγγραφεῖα, τὸν ἐνθαρρύνουν, τὸν ἐπαινοῦν,
μὲ τρόπον εὐγενικὸ τοῦ λένε τὴ τρωτά του,
κι' ἔτσι καταφέρνουν μιά χαρὰ ἐκεῖνο ποῦ θέ-
λουν, δηλ. νὰ φαίνεται πλούσια ἢ θεατρικὴ
παραγωγή τῆς πατρίδας τους, καὶ νὰ προπα-
γανδίζεται ἢ διάδοσῇ της στ' ἄλλα Κράτη.

Βέβαια «Ὁ Μαικήνας» τοῦ κ. Συναδινοῦ δὲν
εἶνε ὑπόδειγμα δραματικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.
Εἶναι ὅμως μιά κοινωνικὴ σάτυρα, ποῦ τὸ
καμτσίκι τῆς ἀυλακῶναι τὶς σάρκες ἐκεῖνου
ποῦ ἐννοεῖ νὰ προχωρήσῃ πατώντας σ' ἀνθρώ-
πινα ἐρεῖπια.

Ποῖος μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ τὶς μεγάλες ὑπερ-
ρεσίες ποῦ μποροῦν νὰ προσφέρουν στὴν κοι-
νωνία παρόμοια ἔργα; Βέβαια κανεὶς.

Νὰ γιατί ἢ κριτικὴ ἔπρεπε νὰ φανῆ ἐπιει-
κότερη.

Ἐπὶ τέλους δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ζητῶμε
τὸ ἀπόλυτο, σὲ περιβάλλον ὅπου ὅλα εἶμασθε
ὑποχρεωμένοι νὰ τὴ κρίνωμε σχετικὰ.

Ἄλλὰ δυστυχῶς ἔχομε μεταξύ μας προχει-
ρότερες τὶς κατακεφαλιές ἀπὸ τὸν πεῖδι τυπικὸ
ἔπαινο.

Νὰ φταίη τάχα τὸ μικρὸ μας περιβάλλον;

Ἀθήνα Ἰούλιος 1926

ΓΙΑΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ:

Ζωηρή και με πολύ ενδιαφέρον ή μουσική ζήτηση απ' τον περασμένο χειμώνα. Ο Σύλλογος των Συναυλιών με τους 90 περίπου διαλεχτούς μουσικούς του, παρμένους μέσα από τη καλλιτέχρα στοιχεία των ορχηστρών των δύο Ώρειών που είχαν διαλυθή τον περασμένο χρόνο και με τους μαέστρους Μητρόπουλο και Boutnikoff έδωσε καμιά τριανταριά διπλές συμφωνικές συναυλίες κάθε Σαββατοκύριακο στο Κρατικό—λότι επί τέλους θα αξιωθούμε να αποκτήσουμε ειδική αίθουσα συναυλιών με το απαραίτητο πλέον για τη σημερινή εποχή όργανο που κάθε μικροαίθουσα συναυλιών έχει στη Ευρώπη και σε μας είναι ακόμη άγνωστη πολυτέλεια—ενώ σχεδόν κάθε Τρίτη και Πέμπτη είχαμε από ένα ρεσιτάλ των μεγάλων Ευρωπαϊκών βιρτουόζων που προσκαλούσαν ο Σύλλογος για να στολίζουν το διαλεχτό και όμορφο πρόγραμμα των συναυλιών του. Αν βάλουμε και τι άλλα διάφορα ρεσιτάλ των διαφόρων εντοπίων ή και περαστικών καλλιτεχνών και ερασιτεχνών που συνεκίνησαν, έτρωψαν ή και απλώς ενόχλησαν τι αυτιά, θα δούμε ότι δεν πέρασε μέρα που να μην είχαν ή Αθήνα τη μουσική της καλλιτεχνική βραδυά που ελάμπρυναν ήλιοι σαν τον Priboda, Thibaut, Coriol και P. Στράους.

Η σαιζόν άρχισε με ένα προσκύνημα της ορχήστρας του Σ. συναυλιών (2 Festivals) στο γίγαντα του Beyrouth, ενώ στη τρίτη συμφωνική ένα μοντέρνο πρόγραμμα μας έκαμε να ακούσουμε τη Θάλασσα (περιγραφικό ποιήμα εντυπώσεων) του Νταμπούσύ, την όλο χορμή και φωτιά Ισπανική ραψωδία του Ραβέλ και τη συμφωνία σε ένα όρεινό θέμα του d'Indy—έργο που ζωντάνεψε πιο μαγικά στις τελευταίες συναυλίες ο Coriol...

* *

Πρώτος μεγάλος βιρτουόζος ακούστηκε ο γίγαντας του πιάνου στην τέχνη ο Godowsky με τι λαμμέριστά του δάχτυλα...

...Μά έπειτα από το γλυκύτατο και πλάνο Iturbi το παίξιμό του φάνηκε μεγαλειό τεχνικής εκτέλεσως, μά ψυχρό.

Ακολούθησαν ένα ιντριμέντιο από Έλληνες ή ξένους εγκαταστημένους εδώ πολίτες: τον Καζαντζή, τον Τζουμάνη—μια Έλληνική δόξα του κοντραμπάσου—την Μουτούση, τον διακεκριμένο φλαουτίστα μας Παλαγωγόγλου μαζί με την Πρωτοπαλά (άρπα)—στο θαυμάσιο γλυκύτατο και αιθέριο κοντσέρτο του Μότσαρ για φλάουτο, άρπα και ορχήστρα—ένα αιθέριο καλλιτεχνικό πέταγμα στις πιο ψηλές κορφές της μεγάλης Τέχνης—τον Σκόκο, την Παρασκευά, τον Βολωνίτη—κοντσέρτο του Μπράμς,—έργο δύσκολο γραμμένο στο καλοούλι του υποδειγματικού κοντσέρτου του Βετόβεν χωρίς όμως να φθάσει την έμπνευση και το μεγαλείον του αλλά μόνον να υπερβή χωρίς λόγο τις τεχνικές δυσκολίες του—που ελαίχτηκε με πολλή τέχνη και συναρπαστικότητα.—την Πανά—κοντσέρ-

το του Λίστ γνωστό και τετριμμένο αλλά πάντοτε ευχαρίστως ακουόμενο και μάλιστα με την τέχνη και μουσικότητα της διακεκριμένης μας καθηγητριάς—τον Schullze, τον Haraiz και την Καλλιποπούλου (τραγουδι). Μαζί με αυτούς ή ορχήστρα μας παρουσίασε δύο συμφωνίες του Μπράμς—από τις οποίες ή τραγική λεγόμενη έφάνηκε βαρεία επιβλητική με πολλή τέχνη, μά λίγο ψυχρή και πολύ μεγάλη, σαν να πούμε κουραστική, στο πολύ κοινόν—τον Τίλλ του Στράους, μια συμφωνία του Mahler, που οι Γερμανοί ανέκηρυξαν, ολίγον υπερβολικά, μου φαίνεται, συνεχιστή των συμφωνιών του Βετόβεν,—έργο πολύ τεχνικά δουλεμένο αλλά βαρύ και λίγο δυσκολοζώνετο για Έλληνικά μουσικά στολάκια.—τον γλυκύτατο λεπτότατο και καθαρό σαν γάργαρο νερό Μότσαρ, σε δυό από τις καλλιτεργές ούβερτουόρες του....

Ανάμεσα στις διάφορα αυτά κομμάτια λάμπει ένα ξεχωριστό άτιμητο πετραδί ή γλυκύτατη Σχερξάτ (παραμύθια της Χαλιμάς) του μεγάλου Ρώσου Ρίμσκι Κορσακόφ, ενός από την ξακουστή πεντάδα της διαλεχτής Ρωσικής σχολής.

Κατόπιν ένα μπουκετάκι από λεπτή λουλουδάκια και πολύτιμα πετραδάκια της Γαλλ. Σχολής: την Peri του Dukas, το δαντελένιο και θαυμάσιο—σωστό λεπτότατο πλεξίδι άράχνης—συμπόσιο της άράχνης του Roussel και τέλος τον Μαθητευόμενο Μάγο του Dukas, έργο δυνατό διαλεχτό που μάς το γνώρισε κατι πρώτον στην Ελλάδα ο Marsick.

Έπειτα είχαμε μια όχι και πολλή ενδιαφέρουσα συμφωνία του Σιμπέλιους, τη θαυμασία και συναρπαστική μουσική εικόνα Catalogna της περιγραφικής Ισπανικής δόξας που λέγεται Albeniz και τη γνωστή και όμορφη συμφωνία του Sgambati, καθώς και τις Σειρήνες του Giliere, δύο συμφωνικές εικόνες του Liadow και τον Προμηθέα του σκοτεινού Ρώσου Scriabine.—όλα κομμάτια μοντέρνα για πρώτη φορά εκτελούμενα στην Ελλάδα, που για να γράψη κανείς γι' αυτή πρέπει να τι ακούση πολλές φορές και με το σπαρτίτο στο χέρι και—τέλος τι δυνατό συμφωνικά ποιήματα του Στράους: Δόν Ζουάν και Θάνατον και Μεταμόρφωση.

* *

Η κάθοδος των Ευρωπαϊών καλλιτεχνών συνεχίζεται με τον Γάλλο καθηγητή του Κονσερβατοάρ Lazarre Levy—ο Βετόβεν κυριαρχεί στο πρόγραμμα με το κοντσέρτο του για πιάνο, την ποιμενική του συμφωνία και τους 11 Βιεννέζικους χορούς—ο οποίος όμως έπειτα από ένα Iturbi και ένα Godowsky δεν άφησαν την αναμενόμενη έντύπωση.

Κατόπιν ή Υβόννη Astruck, σολίστα του κονσέρτων Κολών και Λαμουρέ, με ένα λεπτό, χαριτωμένο και γλυκό γυναικείο παίξιμο πολλή μουσικότητα και καθαρό μηχανισμό αλλά και όχι εξαιρετικό μουσικό φαινόμενο όπως ο Priboda ή ο Tibaut.

Σ' αυτό το μεταξύ όμορφη, με διαλεχτές φωνές (70 περίπου) και καλοδουλεμένη στο σύνολο, ή μικτή χορωδία του κ. Οικονομίδη μας παρουσιάστηκε με 2 κόρα του Βάγνερ από τον Δόξαρχο και τον Πάριφαλ, με το ορατόριο του Dubois 7 λόγοι του Χριστού και με την Δημιουργία του Χάυδν. Κάθε έπαινος για τη ζηλευτή αυτή μουσική εργασία που ξαναφάνηκε ακόμη πιο χτυπητή στο δύσκολο για χορωδία ορατόριο του Μένδελσον «Παύλος», θα ήτο λίγος.

Μετά την Ιταλική μετριότητα του βιολιού που λέγεται Serrato, μετά την ακατανόητη σουίτα «το φωτεινό πουλί» για ορχήστρα του υπερμοντέρνου Στραβίνσκι (όνομα και πράμα), μετά την έξοφρενική σιδηροδρομική έντύπωση του τραίνου των 200 χιλ. την ώρα, του pacific, που θέλησε να αποδώσει με τη μουσική επιτυχημένα, ο διάσημος τότε στην Ευρώπη Honegger—πράμα που κάθε άλλο παρά μουσική μπορούμε να πούμε, καλλιτέρα δε έντύπωση ήχων και κρότων—με τι δοκίμια φωνητικής τέχνης του Sirauss από τον Ροδοφόνον—ζηλευτή απόδοση από την κ. Μ. Τριανταφυλλού,—ή μεγάλη δραματική υψίφωνος των κονσέρτων Κολών Λαμουρέ κλπ. και της Όπερα, Demougeot, μάς συνάρπασε σε αφάνταστες τραγικές στιγμές με τι έργα του Βάγνερ και το εκλεκτό και πλούσιο γαλλικό και παγκόσμιο ρεπερτόριό της, ενώ ή ορχήστρα μας ξαναθύμισε το αριστούργημα ο «Καταραμένος Κωνηγός» του Φράνκ, και μάς έδινε μερικά διλεχτά και επιτυχημένα συμφωνικά αποσπάσματα του Σκλάβου, τη Ρωμείκη Ραψωδία του Καλοκοίρη—Πιεργέ και το Πανηγύρι του Βάρβουλη,—έργο πολύ καλά δουλεμένο, με φωτιά, ζωή και Έλληνικό χρώμα,—και ο Φρέιμαν μια συναρπαστική εκτέλεση του κοντσέρτου του Ραχμανίνωφ για πιάνο και ορχήστρα.

* *

Και τώρα φθάνουμε στην πιο φωτεινή περίοδο με την μεγάλη τριάδα των βιρτουόζων: τον Priboda, τον Thibaut, τον Coriol και τον διάσημο συνθέτη τον P. Στράους.

Ο Priboda... Ένα φαινόμενο βιρτουόζου βιολιστού, ανώτερος ίσως και του Kubelik στην τέχνη και για πολλούς ο νέος Paganini. Η τέχνη του αφάνταστη, ο ήχος του θεομότητος, ή μουσικότης του.... Βεβαίως δεν είναι ένας Kreisler ή ένας Heifetz αλλά είναι ένας Priboda και αυτό άρχει....

Ο Tibaut... Ο παγκοσμίου φήμης Γάλλος maître ή μέγας κλασικός της τέχνης του βιολιού—maître εφάμιλλος του Coriol—που μάς έδωσε τις αλησμόνητες μουσικές βραδυές του (ρεσιτάλ) και τη θαυμάσια με ορχήστρα εκτέλεση του κονσέρτου του Μότσαρ της Ισπανικής συμφωνίας του Λαλιώ, του Rondo Capriccioso και της Havanaise του Saint Saens, και τόσων άλλων αριστουργημάτων....

Επόμενον ήταν μέσα στο ξεφάντωμα αυτό της τέχνης, τι δύο ρεσιτάλ που έδωκεν ο Γάλλος την καταγωγή αλλά Γερμανός την τέχνη βιολιστής Marteau—που είχε και ξανακουστή—να περάσουν απαρατήρητα και χωρίς

μεγάλη έντύπωση, σύμφωνα και με την πραγματική τους αξία.

Ο Coriol... Ποιος δεν άκουσε το όνομα αυτό; είναι ή μουσική δόξα της Γαλλίας, ο μέγας maître του πιάνου, ο κατ' αυτό καλλιτέχνης των ήχων και της αφάνταστης πλαστικότητος, κλασικής συμμετρίας και μουσικής αποδόσεως. Το πάν σ' αυτόν ήτο μετρημένο και τέλειο. κι' οι 4 συναυλίες του (2 συμφωνικές και 2 ρεσιτάλ) ήσαν μια ανώτερη αισθητική λατρεία προς το όργανο αυτό που για να μάς συγκινήσει, να μάς μιλήσει μουσικά, πρέπει να είναι ένας Coriol ή ένας Iturbi, γιατί μόνον σ' αυτούς κάθε νότα είναι και μια χορδή μια άχτιδα, ένας ψυχικός παλμός της μεγάλης των μουσικής καρδιάς, που με τόση απλότητα, φυσικότητα και άβιαστα ανοίγουνε μπροστά μαζιά να μάς φέξουν, να μάς συγκινήσουν, να μάς σκλαβώσουν με την πανώρη τους Τέχνη.

Μέσα στο μεσουράνημα αυτό της τέχνης των βιρτουόζων έλησμονήσαμε να αναφέρουμε την εκτέλεση της Πετρούσκας του Στραβίνσκι για ορχήστρα, μερικά μοντέρνα κομμάτια για ορχήστρα του Bela Bartok, την Stenka Razin και μια συμφωνία του Glazounov, την Δάφνη και Χλόη του Ravel (θαυμάσιο γαλλικό διαμάντακι) μια βάλς του ίδιου για ορχήστρα και τέλος την πολύ καλή εκτέλεση της Ζωής ενός ήρωα (έργο δύσκολο και από τι δυνατότερα του Στράους το όποιον συγκεντρώνει τι περισσότερα μουσικά μοτίβα όλων των των μουσικών συνθέσεων και που απέδωκε πολύ επιτυχημένα ο καλός μας μαέστρος Boutnikoff) και τέλος τον Άρχοντοχοριάτην (κατ' Ι. Μολιέρου) του Στράους, γιοκάτον, χιούμορ, όμορφιά, γάση και φρεσκάδα καθαυτό Μοζάρτιο, γραμμένο για λίγα όργανα, που κάθε ένα από αυτά είχε και κύριο ρόλο (σολίστ) και μέσα στα όποια ξεχωρίζουμε το θαυμάσιο σόλο για βιολί (à la Valse)—χορός του ράφτη—και το χαριτωμένο και άμιμητο δάπνο—επιτραπέζιο μουσική.

Και όλη ή σαιζόν έκλεισε με τις δύο συναυλίες της Σ. ορχήστρας κάτω από τη μαγική κέτα του Στράους, την πρώτη αφιερωμένη στο Μότσαρ (συμφωνία εις σολ μινόρε, ή συμφωνία Ζεύς (ντο μείζον) και Μαγεμένος αυλός) και τη δεύτερη (στο Στάδιο και επανάληψη στο Κεντρικό) με έργα του ίδιου συνθέτη, τον Τίλλ, τον Ντόν Ζουάν, τον Θάνατο και μεταμόρφωση και τον χορό της Σαλώμης.

Ότι και να γράψουμε για το έργο του κολοσσού που λέγεται Στράους είναι λίγο γιατί και μόνο το γεγονός ότι ή τέχνη του άγκάλιασε όλους τους κλάδους της μουσικής συνθέσεως και με επιτυχία αφάνταστη, είναι άρκετο: ή Σαλώμη, ή Ηλέκτρα, ή Αριάδνη, ή γυναίκα χωρίς σκιά, ο Ίπότης των ρόδων, σονάτες για πιάνο, για βιολί, για βιολοντσέλλο, τρίο κ.λπ.—αλήθεια, τι άτυχη έκβλη ή έκλογη και εκτέλεση έργων μουσικής δοξατίου για τιμή του, και το κάρφωμα και ξεθέωμα του μεγάλου συνθέτη μια και πλέον ώραν για να ήποκρούη κάποις—κάποις μερικά μοτίβα στην άτέλειστη απαγγελία, έστω και ενός

Παπαγεωργίου... — και τέλος τὰ συμφωνικά του άριστουργήματα. Τόν Ζουάν. Μάκβεθ. Ζωή ήρωα. Θάνατος και μεταμόρφωση. ο Τίλλ. ο Ζαρατούστρας, από την Ιταλία. ή συμφωνία των Άλπεων. ή οικιακή κ.λ.π. όλα κολοσσοί συνθέσεως, πνεύματος, τέχνης και μεγαλείου άγνωρισμένου παγκόσμιου κύρους... (Και όμως εύρέθηκαν οι αιώνιοι Έλληνες κριτικοί να τον κριτικάρουν θυμίζοντας το μύθο του κώνωπος και του βουβάλου και το Πινδαρικό... «άκραντα γαυρέτον Διός προς όρνυχα θελον...»).

* *

Αν στα παραπάνω σημειώματα προσθέσουμε τις 2 τελευταίες συναυλίες με τους τελειοφοίτους των δύο Ωδείων, τα άφθονα ρεσιτάλ, καθώς και το έπιτυχημένο Festival Έλληνικής μουσικής που δόθηκε στο Παρίσι από την ορχήστρα Colonne, για το όποιο έγραψε πολύ κολακευτικά στον Μουσικό Κόσμο του Μαΐου ο Γάλλος κριτικός Ευγένιος Βοίς, έχουμε όλη την καλλιτεχνική κίνηση του περασμένου χρόνου, με φτωχική δυστυχώς άποδοση σε έργα πρωτότυπα Έλλήνων συνθετών, αλλά με πλούσια και ικανοποιητική παγκόσμια γενική παρουσίαση, γιατί ή μικρή Έλλάς εύτύχησε τλ δύο τελευταία χρόνια να λαβη δύο ηψιστες καλλιτεχνικές τιμές: να άπολαύση τη μάγο μπαγκέτα ενός Βαϊνγκάρτερ κάτω από την αιώνια Ακρόπολη στο άσβυστο μεγαλείο του θεάτρου του Ηρόδου και να χειροροτήσει μέσα στο πάλλευκο Στάδιο ένα από τα μεγαλύτερα σύγχρονα μουσικονεύματα, που ή ιστορία της Τέχνης άσφαλως θα κατατάξη στο Πάνθεον των άθανάτων: τον Ριχάρδον Στράους.

B. ΚΟΝΤΗΣ

ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΤΡΙΜΗΝΟ:

Συνήθως ή φιλολογική κίνηση στην Αθήνα νεκρώνεται μόλις μπει ή άνοιξη. Οι συγγραφείς και οι εκδότες προσπαθούν να έχουν έτοιμάσει τα βιβλία τους ως το Πάσχα και τα φιλολογικά περιοδικά με τις πρώτες ζέστες εφαρμόζουν το σύστημα των διπλών φύλων. Έφέτος όμως πραγματική φιλολογική κίνηση δεν υπήρχε ούτε τον χειμώνα και συνεπώς δεν έγινε αισθητή καμιά μεταβολή την άνοιξη.

Το φαινόμενο αυτό το εξήγησαν κατά δύο τρόπους. Άλλοι το απέδωσαν σε καταφανή παρακμή των ελληνικών γραμμάτων και άλλοι σε στάση των εκδοτικών επιχειρήσεων, άφορητή της οποίας θεωρείται το άφθονο βιβλίο που κυκλοφόρησε τα τελευταία τρία—τέσσερα χρόνια χωρίς κανένα σύστημα και καμιά έκλεκτικότητα. Όπως κι' αν είναι, το ελληνικό βιβλίο, — και όλοι ξέρουμε ότι το βιβλίο αποτελεί την πιο σοβαρή εμφάνιση κάθε φιλολογίας, — περνάει μιά από τις σημαντικότερες κρίσεις του. Έπειτα, διέκοψαν την έκδοσή τους όλα τα αξιόλογα φιλολογικά περιοδικά. Το περιοδικό, ή φιλολογική αυτή ε-

στία, που πολλές φορές έγινε συντελεστής καλής φιλολογικής κινήσεως, έσβυσε. Το φιλολογικό περιοδικό, που τις περισσότερες φορές ήταν περιοδικό των Νέων, κατά τη γνώμη μου είναι πάντα ένα παρήγορο σημείο. Αν το περιοδικό των νέων παρουσιάζει πάντα κάποια άτέλεια, κάποια τρωτή πλευρά, έντονο σημειώνει την ύπαρξη ενός φιλολογικού κοχλασμού, μιας παρατάξεως ανθρώπων με φλογερους πόθους και τίμιες φιλολογικές φιλοδοξίες. Ο νέος που θυσιάζει τις οικονομίες του για να βοηθήσει στην έκδοση ενός φιλολογικού περιοδικού, — και είναι γνωστόν ότι τα περισσότερα φιλολογικά περιοδικά έκδίδονται με συνεισφορές μερικων ιδεολόγων, — ο νέος αυτός αν δεν μπορεί να προσφέρει κάτι θετικό στην Τέχνη ήλ είναι πάντα ένας καλός και ειλικρινής φίλος της. Η έποχή λοιπόν των νέων αυτών φαίνεται ότι πέρασε. Και θρηγούμε το θάνατό της ως μιά πραγματική άπώλεια για τη φτωχή φιλολογική μας κίνηση.

Άλλά έφέτος δεν έγιναν ούτε διαλέξεις, ή αν έγιναν δυο—τρεις, από λογοτέχνες και με θέματα λογοτεχνικά, πέρασαν άπαρατήρητες μέσα στη γενική ραθυμία. Και σημειώστε ότι οι διαλέξεις κάθε χειμώνα αποτελούσαν ένα μεγάλο μέρος της φιλολογικής μας κίνησης, μίαν άναμώχλευση ιδεών, μιά συζήτηση τέλος πάντων, από την οποία κάποτε δινόταν κάποια καλή ώθηση. Έφέτος τίποτ' άπ' όλα. Το τελευταίο έντονο τριήμερο παρουσίασε πραγματική φιλολογική κίνηση, παρουσίασαν έναν άπροσδόκητο άπολογισμό, φτωχό πάλι σε ποσότητα, αλλά πλούσιο σε ποιότητα. Μέσα στο γενικό νύσταγμα κυκλοφόρησαν τρία βιβλία σχεδόν μαζί: «Εκείνος που δεν χάρηκε τίποτα» του κ. Διον. Α. Κοκκίνου, οι «Πλούσιοι και Φτωχοί» του κ. Γρ. Ξενοπούλου και ή «Εκείνη» του κ. Γ. Τσουκαλά.

Τα διηγήματα του κ. Κοκκίνου και το μυθιστόρημα του κ. Ξενοπούλου είναι έργα ώριμότητας και προσθέτουν πολύτιμες σελίδες στη νεοελληνική πεζογραφία. Η κριτική χαιρέτησε και τα δύο αυτά βιβλία με πλήρη ικανοποίηση και με χαρακτηριστική όμοφωνία. Στο σύντομο αυτό δελτάριο δεν είναι δυνατόν να δίνονται αναλυτικοί χαρακτηρισμοί των βιβλίων που βγαίνουν, αλλά μιά χρονογραφική έντύπωση άπ' όλη την κίνηση. Όπωςδήποτε μπορούμε να πούμε χωρίς δυσκολία, ότι το 1926, αν δεν κατορθώσει να παρουσιάσει τίποτ' άλλο, μπορεί να εξιλεωθεί με τα δύο αυτά βιβλία.

Η «Εκείνη» του κ. Τσουκαλά είναι ένα λυρικό διήγημα με λίγες άφηγηματικές άρετές και με περισσότερη περιγραφική ικανότητα. Και στο σύνολό του το διήγημα αυτό είναι μιά καλή δοκιμή που μπορεί να έχει θετικότερα άποτελέσματα.

Αυτό ήταν το φιλολογικό μας τρίμηνο. Δυο όριμα βιβλία και μιά δοκιμή. Για τα ελληνικά γράμματα, που γνωρίζουν σχεδόν μόνον δοκιμές, το τρίμηνο αυτό δεν είναι υπερβολή αν χαρακτηριστεί φιλολογικός σταθμός.

Αθήνα—Ιούλιος

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ:

Η ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΓΚΛΑΣΠΑΛΑΣΤ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Πολύ σωστά ονομάστηκε Γυαλένιο Παλάτι: Η σκεπή του και οι τοίχοι του είναι από γυαλί. Το φώς δεν χύνεται από παράθυρα και φεγγίτες. Όρη άκράτητο από πάνω και πλαγία για να παιχιδίση και να χαρή χορέβοντας πάνω σε χρώματα και δημιουργίες. Σάφρο το παλάτι έχουν στήσει κι' έφέτος από την πρώτη Ιουνίου της άψηλης Τέχνης το θρόνο. Μέσα στις 73 μεγάλες απλόχωρες σάλες του και τλ μικρά έπιπτεφτικά σαλονάκια, καθημερνά πλήθος κόσμος κυκλοφορεί ήσυχα συνομιλώντας και συνεπαρμένος. Κάποιος καρφιώθηκε, νομίζεις, μπροστλ στο Χίντερμπραντ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΚΑΛΑΘΟΠΛΕΧΤΕΣ

ΜΑΝΟΛΗ ΖΑΪΡΗ ■ ■

το άριστουργημαό «Μάρμα-Ρήνος» και παραιμέρα άλλος όνειρέβεται πάνω «στην Αποκοιμισμένη» του Κάρολ Μάη, ενώ ένας τρίτος προσέφεχται στη «Μαντόνα» του Χάνς Φαούλ-χάμπερλ.

Το Γκλάς παλάστ άνοιξε πάλι γιορταστικά τις πύλες του την πρώτη Ιουνίου μπροστλ σε έπίσημους προσκαλεσμένους, για μιά διεθνική έκθεση, συνεχίζοντας την καλλιτεχνική του παράδοση που δίνει ένα χαρακτήρα ξεχωριστό στο Μόναχο. Η τελευταία έκθεση έγινε το 1913. Έπειτα ο πόλεμος έστρεψε γενικά την προσοχή σε άλλα έπίπεδα. Πλάκωσαν τα

φριχτά για τη Γερμανία χρόνια που για μια στιγμή της πάγωσαν το αίμα στις φλέβες, ίσως για να όρηθή έπειτα με πειό δυνατό παλμό. Τα μεταπολεμικά χρόνια 1922—1925 έγιναν μικρές εκθέσεις.—Μικρές δηλ. σε παραβολή με τις κολοσσικές εκείνες international και με τη φετινή—. Τόρα ξανάγταν πάλι οι μέρες, όπως πριν από 60 χρόνια, που αντίμονε κανείς στο Μόναχο καλλιτέχνες όλων των Λάϊμπλ και Κουρπε και γενικά ότι αξιο μπορούσε να παρουσιάσει ή κάθε χώρα σε τέχνη.

Φυσικά ή φετινή έκθεση παρουσιάζει κά-

ποια άλλαγή. Τόρα μπορεί να συλλάβη κανείς πιο έφρολα την εικόνα της εξέλιξης της τέχνης. Κατλ την έκθεση του 1913, έγραφε ο περίφημος κριτικός Φ. φόν Όστίνι: «Τέτοιου είδους γιγαντώδεις διεθνείς εκθέσεις, που ή κάθε χώρα έπισήμως αντιπροσωπεύεται, δεν μπορούν να μας παρέξουν σήμερα καμιά πολύτιμη άποκάλυψη».

Η έπιθυμητή άλλαγή έγινε. Δεν προσεκλήθηκαν οι χώρες να στείλουν έργα αντιπροσωπεφτικά της Τέχνης τους. Προσεκλήθηκαν οι καλλιτεχνικοί σύνδεσμοι με τα έργα των μελών των τα όποια θα έκριναν άξια και αντι-

προσωπευτικά της τάσης των. Και έτσι δέν αντιπροσωπεύτηκαν φέτος μονάχα ονόματα παρά και αξίες από όλες τις σχολές και από όλες τις τάσεις. Εφέτος έγινε ότι ζητούσαν ο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΑΠΟΚΟΙΜΙΣΜΕΝΗ

Όστιν από 1913. Έγινε ή αποκάλυψη της διεθνικής εξέλιξης της Τέχνης. Τώρα βλέπει κανείς κάθε κατέφθουση πλάι πλάι. Κάτω απ' την ίδια στέγη οι εξαρτισιομιστές Κάρλ Κάσπαρ με το παράξενο έργο του «Noli ne tangere!» και Χάινριχ Μπρύνε με το θαβμάσιο σε έκφραση «κορίτσι του Τζόρτζου» και οι συντηρητικοί βαρώνοι Ούγγο φόν Χάμπερμαν με τα πορτραίτα του «ήκυρία με τη ροζ μπλουζα» και ο Φραντζ φόν Στούκ με τη χαρακτηριστική του «Ιουδήθ» τη στιγμή που σκοτώνει τον Όλοφρένη, ένα έργο που διηγείται έβγλωτα πολύ τον παλιό μύθο.

- Εξετέθηκαν 2484 έργα από έξι συλλόγους.
- α) Καλλιτεχνική συντροφιά Μονάχου, έργα ζωγραφικής και γλυπτικής.
- β) Σύλλογος των ζωγράφων Μονάχου «Sezession» έργα ζωγραφικής και γλυπτικής.
- γ) Νέα «Sezession» του Μονάχου με έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και γραφικής.

δ) Σύλλογος Βαβαρικός καλλιτεχνικής βιομηχανίας.

ε) Σύνδεσμος καλλιτεχνών «Βαβαρία» και όμιλος καλλιτεχνών Μονάχου «Der Bund», «Ένωση καλλιτεχνών Μονάχου «Luitpold Gruppe».

Οι σύλλογοι άφτοί του Μονάχου έπροσκάλεσαν όσους άνήκουν σ' άφτους καλλιτέχνες ή τοίς συγγενείς με την κατέφθουσή τους, Γερμανούς και ξένους να στείλουν έργα τους. Έτσι παραμερίστηκε ή πριν επίσημη και κάποτε μεροληπτική ή και αδιάφορη άποστολή. Επίσης έδωσε και μια ιδιαίτερη βαρύτητα στην έρευνή έκθεση το ότι στηρίζεται πάνω σε χαρακτηριστικώτατες συλλογές πανεβρωπαϊκής φήμης Γερμανών και ξένων καλλιτεχνών, ακόμα και πεθαμένων, πράγμα που δίνει ένα ιστορικό πλάτος και δείχνει σα να πούμε το μονοπάτι για τις μετέπειτα κατέφθουσες. Ένεκρίθηκαν έργα 472 καλλιτεχνών, εκ των οποίων οι 18 πεθαμένοι. Η άναλογία της εγκρισης έρχεται 10 1/2.

Δέν έγιναν ξεχωριστά ξένα τμήματα όπως πριν, αλλά κοντά στή έργα των κεντρικών συλλόγων έξετέθηκαν άνεγνωρισμένες δυνάμεις, πόλοι διεθνούς Τέχνης ή άξεις που για πρώτη φορά άναγνωρίστηκαν. Ένα σύστημα που φανερώνει το καλλιτεχνικό αίσθημα της εποχής, ένα πιο άριστοκρατικό άξίωμα που ή έλεφτερη Τέχνη κυριαρχεί άχώριστη από όρια κρατών και βγαίνει άτόφια και περιήφανη μπροστά στον έπισκεπτή.

ΚΑΡΛ ΜΑΗ

Ν' άναφέρω κανείς ονόματα είναι άσκοπο, γιατί και να θελήσει να το κάνει δέν θλ μπορεί να πει μόνο που μπορεί να πει κανείς είναι πώς πέφτει από έκπληξη σε έκπληξη περιώντας τις διάφορες σάλας. Κοντά στον πεθαμένο Κορίντ κοντά στον Λίμπερμαν και Σλ. Βογκτ, τής τραβάνε οι Λέο Σάμπεργκερ, Πίτζ, Ζέυλερ και ακόμα οι άρχηγοί τάσεων Χάμπερμαν, Στούκ, Τζύγκελ. Η Γαλλία αντιπροσωπεύτηκε πολυειδώς, καθώς και ή Σουηδία, ή Νορβηγία με τον Μούνχ, διεθνικά σημαντικόν, ή Ολλανδία με τον Μπράιντερ, ή Ρωσία, ή Αυστρία, Ελβετία, Ισπανία, Ιταλία και ή Ελλάδα. Κι' άφτο μπορεί να το λέει κανείς με καμάρι και περιήφανα. Η Ελλάδα μέσα σε μια διεθνική έκθεση στο Γκλάσπαλάστ που φέτος άποτελεί το παγκόσμιο κέντρο της καλλιτεχνικής κίνησης.

Ο Μανώλης Ζαΐρης και ή Αντέλα Ζαΐρη-Στούκεν είναι τα ονόματα που αντιπροσωπεύουν την Ελλάδα. Ο πρώτος με δυό του έργα ζωγραφικής ή «Πεζόβολος», «Φωτιά και

χαλασμός» και ή δέφτερη με 7 μικρά έργα της γλυπτικής. Μέσα σάφτι τα 7 καλλιτεχνήματα φαίνεται ή καλλιτεχνική διάθεση άκέραιη και άνόθευτη. Στα «Μητέρα και παιδί» και «Άρρωστο παιδί» διακρίνει κανείς το πονετικό συναίσθημα της γυναικίας-μητέρας. Στα «Άνοιξη», «κυνήγημα της αγάπης», «ξύπνημα», «Ορφείας και Εδρυδίκη», την αιώνια δύναμη της αγάπης που δημιουργεί.

Ο Ζαΐρης είναι εκείνος που χρόνια τιμά το Έλληνικό όνομα στο Μόναχο. Άθόρυβα και ήσυχα τραβά το δρόμο του τώρα και 30 χρόνια. Μικρό παιδί ξεκίνησε απ' την Άλικαρνασό την πατρίδα του, για το δρόμο της τέχνης. Ο Γκύζης ήτανε δάσκαλός του στην εδώ Άκαδημία των Τεχνών. Μα το δρόμο για το ξετύλιγμα του ζήτησε μόνος και βρήκε το μονοπάτι. Άνεβαίνει το βουνό άργά και βέβαια, οδηγώτερα έχοντας την ξεχωριστή καλλιτεχνική του διαίσθηση. Έτσι βρήκε τον έαφτό του ό καλλιτέχνης. Στερνά από γύρους και προσπάθειες κατέληξε στο monumental.

Στους μεγάλους πίνακές του, που θα μπορούσαν να πλατύνουν σε πελώριες τοιχογραφίες, σαν ένα κόκκος χρυσάφι που μπορεί να γίνει πλατό έλασμα, κυριαρχεί ό δουλεπτής άνθρωπος άφτος που αγωνίζεται για τη βουκία το φερί, ό κουρασμένος, ό άφανισμένος. Άφτον τον άνθρωπο έχει άναβάσει σε ήρωα. Τι πιο μεγάλο μπορεί ναχη ένας ήρωας αγωνιστής με το σπαθί στο χέρι, απ' το μεγαλόσωμο ψαρά του που ρίχνει τον πεζόβολο; Η κίνησή του, ή έκφρασή του, ή προσπάθειά του, το καρτέρι του, ή προσδοκία, ξεπετιούνται από κάθε του μυϊκό σύνδεσμο. Άκόμα μαντέβει κανείς και τι συναισθήματα του ψαρά κείνα που στής ψυχής του τις πιο άπόκρυφες διπλες σταλιάζουν. Το μακάριο ελληνικό φόντο της θάλασσας σε κρατεί έκπληχτο. Νομίζεις για μια στιγμή πως ή πέτρα που πατάει ή ψαράς θα ξεκομίστη απ' τη θαβμάσια άποδομένη κίνηση, πως θ' άκούσης το πλατάγισμα του πεζόβολου που θα πέση. Είναι το κέντρο που δηγιέται, ή ζωγραφιά που μιλεί, που το φόντο της σε κάνει να στενάξης στή θύμηση ενού κομματιού πατρίδας. Τέτοια συναισθήματα με πλημυράνε όσες φορές άντικρούσω τη γαλανή ελληνική τοποθεσία στή σάλα του Ρότμαν.

Το δέφτερο έργο «Φωτιά και Χαλασμός» είναι ή τραγωδία της Σμύρνης σε σκίτσο ακόμα χρωματιστό. Μου λέγει ό ίδιος καλλιτέχνης σαν σταθήκαμε μπροστά στον πίνακα, πως άφτο πρέπει να γίνει monumental, μία τοιχογραφία που θα άπαι-

τούσε 12000 μάρα. Έγώ που είδα αληθινά την τραγωδία της Σμύρνης σκέφτομαι πως δε θα μπορούσε να την συλλάβη κανείς καλύτερα.

Στην μεγάλη διεθνική έκθεση του 1913 πήρε τη χρυσή μεντάλια, με το έργο του «Το ψαρόπαιδο που μπαλλώνει τι δίχτια». Πριν από 15 μέρες για μια βδομάδα οι Γερμανοί θαβμάζανε στή Λιτάουερ Γκαλερί, την καλλιτεχνικώτερη γαλαρία του Μονάχου, ένα άλλο του έργο «Στερνά απ' τη φουρτούνα». Μία μεγάλη σιλουέτα, ενός караβοτσακισμένου, που σκυφτός κουβαλά το κουρέλι απ' την τρικυμία πανί του. Έργο που σου ύποβάλλεται άσυνείδητα και σου γεννά την συμπόνια. Έτσι έγραφαν εδώ οι έφημερίδες.

Η τεχνοτροπία του Ζαΐρη είναι κάπως εξεπρεσιονιστική με ξεθολωμένο εξπρεσιονισμό. Το στυλ του χαρακτηριστικό θυμίζει Χόλ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Ο ΠΕΖΟΒΟΛΟΣ

ΜΑΝΩΛΗ ΖΑΪΡΗ

την. Τον Ζαΐρη έκριναν άξιας κριτικοί, φειδωλοί στή κρινέματα και συντηρητικοί στή έξωστρέφηση της ευαρέσκειας τους. Ο Χάιλμαγκερ είπε: «Ο Ζαΐρης είναι καλλιτεχνική

φύση και ψυχή. Γι' αψτόν ή σπουδή και μάθηση είναι συμπλήρωμα». Ο Όστιν είπε: «Τό τάλέντο του Ζαίρη ξεπετιέται έξω άπ' τ' όρια της εικονογραφίας και ζητά κάτι μεγάλο για να ξαπλωθή. Ο Ζαίρης που αναπτύσσει ήρεμη δύναμη σε μεγάλες γραμμές είναι γεννημένος για τό monumental».

Κλείνοντας άφτί μου την ανταπόκριση συγκεκριαλιώνω τό έξής: Από την εφετηνή άφτή γενική και διεθνική έκθεση βγαίνει τό συμπέρασμα πως όλες οι κατεφθόνσεις που ξέραμε στη ζωγραφική και γλυπτική ως τά τόρα, αντιπροσωπεύονται πιο κοκκινισμένα, πιο ξεκαθαρισμένα, πιο άριστοκρατικά, για να μεταχειριστούμε την έκφραση των διαφόρων έδώ κριτικών. Τό ανεπιστροβόλισμα των μεταπολεμικών χρόνων άρχίζει να κατακαθίζει. Κι' έτσι δε μας προσφέρουνται τόρα έργα που παίρνοντας τό όνομα εξπρεσιονιστικά και την άδεια της τέχνης, μας παρουσιάζανε ένα γογγύλι για έκκλησία και που χροιαζότανε ένα άτίμοιο έργο για να εξηγήση τό τί θέλει να πη ό δημιουργός τους.

Μόναχο 6 'Ιουλίου 1926

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΑΣ

Η παραγωγικότητα των ζωγράφων μας βρίσκει και φέτος στην άκμή της. Έίκοσι και πλέον έκθέσεις, στό Ζάπλο, στόν Παρισσό, στό Βεροδ. «Σπλέιττ» στην Galerie Στατηγοπούλου, στην αίθουσα της Φιλολοφίας, στό Λύκειο των Ελλήνων, στό Foyer του Δημοτικού Θεάτρου.

Νέοι ζωγράφοι παρουσιάστηκαν. οί κ. κ. Βιτώρης, Γερμενής, Γιολδάσης, Κοκόσης, Δις Αναγνωστοπούλου, Δανιήλ, Καλιούχος, ό ποιητής Γιοφύλης και οί νεαρότεροι όλων Βασιλείου, Ρέγκος, Κόκκινος και Πολυκανδριώτης.

Ο κ. Βιτώρης με διαθέσεις σοβαρές, μάς έδειξε με άδρότητα χαρακτηριστικές προσωπογραφίες και σκίτσα. Η εργασία του χωρίς να είναι αλλαγαμένη από ξένες επήρειες, μάς κάνει να ελπίζουμε, άν εξακολουθήση άκλόνητα τόν δρόμο του.

Ο κ. Γερμενής μάς έδειξε μια ενδιαφέρουσα έκθεση, όπου ή όρμη ή γραφικότητα και ή συγκίνηση από τη φύση, εστόλίζαν άρχετούς πίνακές της. Η εύκολη όμως ικανότητά του και ή προσήλωσή του, στις εξωτερικές γοητείες της ζωγραφικής θα έπρεπε να σταματήσουν μπρός στην αναζήτηση της βαθύτερης έκφράσεως και της προσωπικότερης συνδέσεως ή επίδραση του Γεραλή καταφανής.

Ο κ. Γιολδάσης, λιτώτερος, διανοητικώτερος, διακριτικώτερος στους χρωματισμούς του — διακοσμητικός και αναζητητής της συνθέσεως των πινάκων του — μάς έδωσε έντούτους την έντύπωση του βιαστικού, χρειάζεται περισσότερη άκόμη άρχιτεκτονική, και να ξε-

φύγει από την περιγραφική διακοσμητικότητα, ή οποία κατατά πολλές φορές κοινότυπος και άνούσια.

Οί κ. κ. Γιολδάσης και Γερμενής βγαίνουν από τόν κύκλο της Έλληνικής ζωγραφικής μας, και ζητούν να βρουν τόν έαυτό τους μέσα από τη ζωή και την διόρασή τους.

Ο κ. Κοκόσης εργάστηκε με ύπομονη και θέληση στην πατρίδα του Κρήτη — μάς έφερε προσωπογραφίες και ζωγραφίες από την ζωή που έζησε. — Τό ζωγραφικό άποτέλεσμα της έκθέσεώς του, δεν μάς ένθουσίασε. Η συμπάθεια μας όμως για την τόση επίμονη εργασία του, ή επιμελία του, ή εύσυνειδησία του, θα ελέγαμε για ότι μπορεί να βλέπη τόρα, μάς κάνει να ελπίζουμε, άνέξακολουθήση τόν δρόμο του, άν ή άφελεια, ή διεύδυση, ή άπλότητα, τόν οδηγήσουν σε άλλους όρίζοντες, άν τό σχέδιο και τό χρώμα του άποκατασταθούν έκφραστικώτερα, όπως τό εύχόμαστε για τόν εργατικόν αυτόν νέο ζωγράφο.

Η Δις Αναγνωστοπούλου, γνωστή μας από προγενέστερη έκθεση. Μάς ελύπησε, ότι επηρεάστηκε τόσο πολύ ώστε να χάση ότι καλό είχε. Τόρα άνήκει σε μια μόδερα, Σχολή και άνώφελα ζητάμε τό δικό της — ως ελπίζουμε πως θα τό ξαναύρη. Άς προσπαθήση να καταγίνη για λίγο, στό ζήτημα τί είναι Τέχνη.

Ο κ. Δανιήλ έχει την θη έκθεσή του τόρα στην Πάτρα — δεν είμαστε καθόλου ευχαριστημένοι που δεν μπορούμε δυστυχώς να βρούμε ενδιαφέρουσα την έκθεσή του του Ζαπτιού. — Είναι νέος και έχει όλη την συμπάθεια μας, μα πρέπει να εργαστη σοβαρά και να μάς λείη και κάτι όταν ζωγραφίζει. Έχει πολλήν έμφραση και επιφανειακή ώρατοφάνειαν όταν ζωγραφίζει νομίζει κανείς ότι δεν τόν συνεκίνησε, ότι έκανε μια εικόνα μια ζωγραφιά, καλή για να στολίση την αίθουσα ενός φιλισταίου. Τά λόγια αυτά του τά λέμε από ενδιαφέρον για την Νεότητα.

Τόν κ. Καλιούχο είδαμε σε μια έκθεσή του που μόνο φιλόλογοι μπορούσαν να έκτιμήσουν. Η κατεύθυνσή του είναι παραστρατημένη. Χωρίς σοβαρή σπουδή δεν γίνεται οίτε εκείνο που θα μπορούσε να συγκινήση στο έργο ή τό πρόγραμμα των έκφραστικών ζωγράφων. Δεν πρέπει να ξέρη κανείς πολλά, ναι, αλλά να ξέρη όσα του χρειάζονται για να εκφραστή άν τυχόν κι' εζη κάτι να μάς πη. Δεν ξέρουμε άν είδε την έκθεση των τεσσάρων νέων ζωγράφων του Foyer του Δημοτικού Θεάτρου. Δεν θα του άρεσε ή ειλικρίνεια, ή άθωότητα, τό αίσθημα — τό μεθύσι — που πέρνει ό Καλλιτέχνης άπ' τόν γύρω κόσμο κερώνοντας την ψυχή του. Οί νέοι του Δημοτικού Θεάτρου μάς έδωσαν ένα όραίο παράδειγμα εργασίας, ειλικρίνειας, μάς έδειξαν τόν καλό δρόμο.

Ο ποιητής κ. Γιοφύλης έκαμε μια έκθεση του που δεν πρόφθασα να την επισκεφθώ και λυπάμαι. Οί ποιητές που κάνουν ζωγραφική είναι ενδιαφέροντες.

Και για να εξαλουθήσωμε τους νέους έχόμαστε με την σειρά στόν κ. Γεραλή, τόν

νεώτερο, που μάς έκανε έφέτος την έκθεσή του στόν Παρισσό. Ο κ. Γεραλής είναι ένας δεξιότηχνης, ένας ικανός ζωγράφος, έχει την εύκολία να ζωγραφίζει εύκολα και γλήγορα. Βλέπει τις εικόνες του ρητορικά, δεν τόν φοβίζει θαρρείς τίποτα, έχει ένα φαινομενικό θάρρος — θα ελέγαμε — τά έργα του φαντάζουν και θέλουν να μάς ένπλήξουν. Οί άρετές του ζωγράφου αυτού, οί ικανότητές του, τί κρίμα, γίνονται τά μεγάλα έλαττώματά του — Ο κ. Γεραλής είναι ρήτορας χωρίς να μάς λείη τίποτα — έχει λέξεις, φράσεις σχήματα, στάσεις, χρωματισμούς που δεν μιλάνε βαθύτερα μέσα μας. Ο Ράλλης ξέπεσε στην έκτίμησή μας άν και είχε και σύνθεση και χρώμα διακριτικώτερο. Ο κ. Γεραλής επιμένει να βρίσκεται

στην επιφάνεια, ή παλέττα του είναι πολύ ζαχαρωτή, τό σχέδιό του χωρίς στρερότητα, ή πλαστικότητα του άκαθορίστη και ή σύνθεση του κοινότυπη. Η εργασία του δεν δίχνει άνησυχίες. Άν τ'ά λέμε όλα αυτά, είναι για να φυλαχθώμε οί νέοι ζωγράφοι από τά στραβοπατήματα της εύκολης τέχνης και επιτυχίας. Στην Γαλλία ένας Bouguereau, ένας Heimer και λεγεόνα όλη επιδέξτων ή αισθηματικών, του όμορφούτσικου ζωγράφου, ξεχάστηκαν για πάντα άν και είχαν κάτι που παρουσίαζαν τότε. Η εύκολη Τέχνη, τί μικροαισθηματά της, ήμπορούν να συγκινούν με τό θέμα τους μόνο τους καθυστερημένους μικρονοους άστους και να στολίξη τί σαλόνια τους.

(συνέχεια)

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ:

Κα ΕΛΕΝΗ ΘΕΟΤΟΚΗ — ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ. — Από την Κέρκυρα

στα» (1922), εικόνες παρμένες από τη ζωή στους τελευταίους πολέμους, που παρακο-

ΚΙΟΣΑ (ΖΑΓΟΡΑΣ)

Κ. ΓΚΕΚΚΟΣ

της μεγάλης και ευγενούς οικογενείας Θεοτόκη. Κόρη του Μάρκου Θεοτόκη, συγγραφέα ιστορικών έργων και της Άγγελικής Πολυλά και άδερφή του άλημονήτου Ντίνον Θεοτόκη, του Σοφοϋ λογίου. Βρίσκεται τόρα στο Βόλο από χρόνια, παντρεμένη τόν κ. Π. Παρασκευόπουλο, τό γνωστό μικροβιολόγο.

Έχει δημοσιέψει διηγήματα σε διάφορα περιοδικά και τά «Πλανέματα Άγέλα-

λούθησε από σιμά, στη Θεσσαλονίκη, Στρυμόνας, Σέρρες, Αϊδίη, ως Άδερφή του Έρμυρου Σταυρου. (1916—1920).

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ. - Γεννήθηκε στο Βόλο όπου και μένει. Είναι διευθυντής της έφημ. «Θεσσαλία». Συνεργάστηκε σε περιοδικά «Σεράπιο», «Νουμάς» κ.λ.π. Τά ποιήματά του και τά διηγήματά του σκορπισμένα δω και κει.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΕΣΚΟΣ.— Ζωγράφος. Γεννήθηκε στα Τρίκαλα στα 1877. Μένει στο Βόλο, οδός Ροζού. Εσπούδασε στο Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν, στην Kunstakademie του Μονάχου και στην Academie Julien του Παρισιού. Τη ζωγραφική πού διάφορες περιστάσεις τὸν ἀνάγκασαν ν' ἀφήσει κάμποσα χρόνια, ξανάπιασε με θέρμη ἀπὸ 4 χρόνια τώρα, ὅταν ἡ Α' Θεσσαλικὴ Ἐκθεσὴ πού ὀργανώσαμε στὸ Βόλο, ἐξορίσει τὴ φωτιὰ καὶ τὴν ἀγάπη του στὸ ἰδανικὸ πού τίμια δουλεύει ὁ Γκέσκος μας. Τώρα εἶνε διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Ζωγραφικῆς τοῦ Συλλόγου Φιλοτέχνων.

Ὁ Γκέσκος ἔχει ἐκθέσει στὸ Salon des Artistes Français καὶ σὲ πολλές ἑλληνικὲς ἐκθέσεις. Τὸ δημοσιευμένο σήμερα ἔργο του «στὸ Μοναστήρι» (1925) βρίσκεται στὸ Βόλο, στὴν Πανακοθήκη τοῦ

τρινούς» μαζί—τὸν Κώστα Τσαγκαράδα, Χρυσάνθη κλπ.—τὸ «Σεράπιον» (1909) πού ᾤθησε καὶ τὴ «Ν. Ζωή» στὶς νέες κατευθύνσεις. Ἡ δὴ ομάδα αὐτῆ τῶν «ἀλεξαντρινῶν», καταπαύστηκε με ἐπιτυχία με τὴν Ἀραβικὴ Ἡθογραφία. Ἐχει γράψει καὶ δημοσιεύει ποιήματα στὰ διάφορα περιοδικὰ.

† **ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΒΑΛΜΑΣ.**— Στὴν Β' Πανελ. Ἐκθεσὴ Ζωγραφικῆς καὶ Γλυπτικῆς πού ὀργάνωσαν ὁ Σύλ. Φιλοτέχνων Βόλου στὰ 1923 ὁ κ. Κ. Γκέσκος, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, μᾶς παρουσίασεν ἕνα νέον ὡς εἴκοσι χρονῶν, ἀδύνατο καὶ καχεκτικὸ, με μερικὰ ἔργα του, πού ζητοῦσε νὰ γίνουν δεκτὰ. Ἦταν ὁ Λεονάρδος Βαλμᾶς, πού νέος φτωχὸς εἶχε φύγει γιὰ τὸ Παρίσι νὰ σπουδάσῃ καὶ πού μετὰ δυὸ χρόνια γύριζε ἄρρωστος, μὰ πάντα πλάθοντας ὄνειρα καὶ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΙΚΟΠΕΤΡΑ

Κ. ΓΚΕΣΚΟΣ

κ. Χρ. Λούλη. Τὰ «Κίσα» (1925) καὶ τὸ «ἄπ' τὴν Ἀλκώπειρα» (1926) εἶνε οὐτίσα.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ— Γεννήθηκε στὴ Ζαγορά (Πηλίου). Νέος ἐγκαταστάθηκε στὴν Αἴγυπτο, ἐμπορευόμενος. Στὰ 1908 ἐπῆρε μέρος στὴν ἐκδοσὴ τῆς «Νέας Ζωῆς» καὶ ὅταν ἀποχώρησε γιὰ μερικὲς διαφωνίες στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ἐξέδωκε με τὸν ἀδερφό του Πήλιο Ζάγρα καὶ ἄλλους «ἀλεξαν-

μελλοντικὲς του συνθέσεις, μὴ θέλοντας ἴσως καὶ ὁ ἴδιος νὰ πιστέψῃ πὼς ἦταν δυνατό μὴ τόσο ὠραία καὶ ἐλπιδοφόρα νεότητα νὰ κοπῆ στὴ μέση. (1924) Ὁ Βαλμᾶς θανατώθηκε πολὺ τότε τὰ λίγα ἔργα πούφερε γίναν ἀνάσπαστα. Ἐνα βρίσκεται στὸ Δημαρχεῖο Βόλου καὶ μερικὰ στὴν Πανακοθήκη μας. Ἡ ἐπικεφαλὴ (σελ. 18) ἀπεικονίζει τὸ Πήλιον—τρὶς ἀπόψεις ἐδνησιμμένα συναρμοσμένε σ' ἕνα. (τριπτυχο)—

«ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ»,

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ:

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ Ἐυχαριστοῦμε τὶς ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες πού εἶχαν τὴν καλοσύνην ν' ἀναγγελοῦν τὴν ἐκδοσὴ τοῦ «Φιλότεχνου», ἀκόμα καὶ ὅσες—οἱ περισσότερες—μᾶς ἀνήγγειλαν στὸν ὑπότιτλο «Ἐπαρχιακὴ Κίνησις». Ἐμεῖς θὰ στέλλομε σ' ὅλες εὐχαρίστως τὸ ἐπαρχιακὸ μας φύλλο.

— Ἐκεῖ πού λυπηθήκαμε κατάκαρδα εἶναι πού μερικοὶ λόγοι πού ἀποταθήκαμε ζητώντας συνεργασία, δυσπίστησαν καὶ αὐτοὶ στὸ περιοδικὸ μας καὶ ἡ δὲν ἀπῆντησαν ἢ πρῶτα ζήτησαν νὰ μάθουν τί σοὶ περιοδικὸ θάνε αὐτὸ πού μὴ ἐπαρχία τοῖμα νὰ παρουσιάσῃ—σάμπως νὰ μὴν μποροῦσε κανεὶς παρὰ μόνο στὴν μεπερδεμένη Ἀθήνα νὰ κἀνὴ δουλειὰ καλή.

ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ Τὸ ποίημα «Θεσσαλία» τοῦ κ. Ἀγγελου Σικελιανοῦ πού δημοσιεύομε, μᾶς τὸ στείλε ὁ ποιητὴς ἀφιερωμένο στὸν Σύλλογόν μας. Ὅσο παλιὸ καὶ νῆσαι. ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ ἀριστουργήμα, πού κλείνει μέσα του ὅλη τὴ Θεσσαλία καὶ εὐρυτέρα καὶ τὴν Ἑλλάδα, τὸ τυπώνομε νομίζοντες πὼς χάρη κάνομε καὶ σ' ὅσους τὸ ἀγνοοῦν καὶ σ' ὅσους ξαίροντάς το θὰ τὸ ξαναπεράσουν σήμερα.

— Τὸ ὄμορφο καὶ ἐπικαιρὸ ποίημα τοῦ Πέτρου Μάγνη, «Κολχίδες» τὸ λάβαμε ἀργὰ καὶ μὴ θέλοντας νὰ τ' ἀφήσωμε γιὰ τὸ κατοπινὸ φύλλο, γιὰ νὰ τὸ τυπώσωμε πρωτοεὐλίδο, τὸ δημοσιεύομε σήμερα. Εὐτυχῶς ἔχει καλὴ συντροφιά τὴν «Ὠρα στέρνη» τοῦ Βεᾶκη.

ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΠΙΑ ΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν διαλέξεων τοῦ κ. Α. Ρουσσέλ, στὸ Μομπελιέ, περὶ νεοελληνῶν ποιητῶν, τὸ «Petit Meridional» ἔγραψε πὼς ἡ ἀνάλυση τῶν ἔργων τοῦ Κωστή Παλαμά ἦταν μὴ ἀληθινὴ ἀποκάλυψη γιὰ τὸ γαλλικὸ κοινὸ πού ἔχει πεισθῆ πὼς «ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τῆς Εὐρώπης βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα σήμερα». Τὸ ἄρθρο ἐξακολουθεῖ ἐνθουσιαστικὰ παραβάλλοντάς τι ἔργα τοῦ ποιητῆ μας με τ' ἀριστουργήματα τῶν μεγάλων γάλλων ποιητῶν. Γιὰ ὅποιους δὲν ξαίρουν πόσο νομίζουν οἱ γάλλοι πὼς κἀθε δικὸς τους εἶνε τὸ καλύτερο, ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἔχει σημασία.

Ἡ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

Ὁ κ. Ἐλ. Βενιζέλος, ὅπως γράφει ἀπ' τὸ Παρίσι στὸν «Ἐλεύθερο Τύπο» ὁ Κώστας Οὐράνης, ἔχει ἔτοιμη

τὴ μετάφραση τοῦ Θουκυδίδη πού γινε λόγος. Σχετικὰ ὁ κ. Βενιζέλος εἶπε στὸν ἀνταποκριτὴ τοῦ «Τύπου» πὼς εἶνε λυπηρὸ πού ἀνθρωποὶ πού θὰ μποροῦσαν δὲν ἀφιερῶθηκαν στὸ νὰ δώσουν ἀρτίες μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ἡ μετάφραση τοῦ κ. Βενιζέλου μαζί με κριτικὴ ἐκδοσὴ τοῦ κειμένου, θὰ συνοδεύεται ἀπὸ σχόλια ἱστορικά, φιλολογικὰ καὶ φιλοσοφικά. Γιὰ τὴ μετάφραση μόνο χρειάστηκε ἕναν ὀλόκληρο χρόνο δουλεύοντας ὀκτὼ ὥρες τὴ μέρα καὶ μεταχειρίστηκε γιὰ γλῶσσα τὴν «ὀμιλουμένη νεοελληνικὴ» πού θεωρεῖ πῶς θὰ ἀρτία ἀπ' τὴν ἀρχαία καὶ πού νομίζει πὼς θὰ ἐπικρατήσῃ τελειωτικά.

Ὁ κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ Στὴν Πορταριά ἤρθε φέτος, ὅστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια, ὁ σεβαστὸς φίλος μας καὶ ὑποκινητὴς τῆς κάποιας καλλιτεχνικῆς κίνησις πού δημιουργήθηκε στὴν πόλη μας, ὁ ζωγράφος κ. Γεράσιμος Βώκος, Μὴ ξεχνώντας τὸν παλιὸ λόγο, ὁ κ. Βώκος μᾶς ἔφερε καὶ τὶς δύο μελέτες του «Φειδίας καὶ Σωκράτης» καὶ «Πὼς ὁ Σωκράτης χαρακτηρίζεται τὸν Ὀμηρο», πού τυπώσε τελευταία γαλλικὰ στὸ Παρίσι καὶ τόσο τράβηξαν τὴν προσοχὴ τοῦ διανοουμένου κοινού. Ὁ Maître μᾶς ἔδειξε καὶ καινούργια του ἔργα καὶ εἰκόνες ἀπὸ ἐκείνες πού ἐξέθεσε στὸ Παρίσι καὶ πού τὶς δημοσιεύουν τὰ γαλλικὰ καλλιτ. περιοδικὰ. Ὁ κ. Βώκος κατ' ἄρθρωσε, ὅπως γράφουν καὶ οἱ κριτικοὶ του, με τὴν εὐλικρινεῖά του καὶ τὴν χαρακτηριστικὴ του τέχνη νὰ ἐκτιμηθῇ ἀνάμεσα σὲ τὸσους καὶ τὸσους καλλιτέχνες πού συρρέουν στὴν πρωτεύουσα τοῦ κόσμου. Ἐπειδὴ εἰμαστε φίλοι σίτηνοὶ καὶ θαυμαστὲς τοῦ κ. Βώκου δὲν μᾶς πρέπει νὰ γράψομε ἄλλο. Ὁ «Φιλότεχνος» ὁμοίως θὰ θεωρήσῃ τιμὴ τοῦ νὰ δημοσιεύσῃ ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὴ σὲ προσεχῆς τοῦ τυύχους.

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ Ἄντι γιὰ ἀνταπόκριση γιὰ τὴ θεατρικὴ κίνησις ὁ κ. Αἰμίλιος Βεᾶκης μᾶς γράφει:

«Πολλὲς φορὲς θέλησα νὰ γράψω κάτι πού νὰ μοιάζει με κριτικὴ μὰ δὲν τὴ κατάφερα. Οἱ προσωπικὲς μου ἐντυπώσεις ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ τὶς ἐκτελέσεις τους ἔχουν κάτι ἀπὸ θυμὸ καὶ ἀγανάκτησις πού δὲ στέκει στὸν κριτικὸ. Τὸ ἀπρόσωπο καὶ τὸ ψυχραῖο μού ξεφεύγει. Τὰ ἔργα πού παίζονται εἶνε ὅλα μετρημένα με τὸ μέτρο τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ συμφέροντος καὶ οἱ ἐκτελεστὲς τους, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις εἶνε γιὰ κρέμασμα με τὴν πρόχειρη ἐμφάνισί τους καὶ τὸ ἄβαθο τῆς

ψυχολογίας τους. Γι' αυτό μην περιμένετε κριτική από μένα. Δεν ταιριάζει εγώ, δουλεύοντας στον ίδιο κύκλο και ίσως φορτωμένος και γώ με τὰ ίδια σὰν τους άλλους ἐλαττώματα, νὰ γίνω ξαφνικά ὁ ἀρνητής τους καὶ ὁ κατακριτής τους. Αυτό ἄλλωστε δὲ συμφέρει καὶ γιὰ τὸ Περιοδικό Σας. Κηρύσσω λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ μου ἀκατάλληλο γιὰ κριτικὸ καὶ περιοριζομαι νὰ σὰς στειλῶ . . . ἓνα ποίημα».

Ἄπαισιόδοξο σὰν τὴν «κριτική» σου, προσθέτομε. — Γιατί, Αἰμίλιε;

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΔΡΑΜΑ-ΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ Παρίσι Διεθνὲς Συνέδριο Δραματικῶν Συγγραφέων στὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύτηκε καὶ ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν κ. Σπύρο Μελά καὶ τὴν κ. Ἑλ. Νεγρεπόντη. Σκοπὸς τοῦ Συνεδρίου ἦταν νὰ βρεθοῦν βάσεις ὑπερασπίσεως τῶν ἑθνικῶν καὶ ἠθικῶν δικαιωμάτων τῶν δραματοποιῶν ἐν τῇ γῆρᾳ τοῦ καθενὸς καὶ στὶς διεθνεῖς σχέσεις. Συζητήθηκαν διάφορα θέματα καὶ ἰδρύθηκε Συνομοσπονδία τῶν Ἑταϊριῶν τῶν Δραματικῶν Συγγραφέων μετὰ Μόνιμο Γραφεῖο στὸ Παρίσι καὶ μετὰ πρόεδρο τὸν γάλλο ντὲ Φλέρ καὶ Γραμματέα μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν δικὸν μας Σπύρο Μελά, ποὺ οἱ ἀνακρινώσεις του σχετικὰ μετὰ τὴν δράση τῆς Ἑλλην. Ἑταιρίας Θεάτρ. Συγγραφέων καὶ τὶς συνθήκες τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου ἀκούστηκαν μετὰ πολλὴ προσοχὴ. Ὁ «Φιλότεχνος» ἔχει ζητήσει σχετικὰ πληροφορίες ἀπ' τὸ Παρίσι, μὰ ἡ ἀνταπόκρισις καθυστερεῖ.

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΛΟΥ Με πρότασιν τοῦ Δημάρχου κ. Σπυρίδη, συγκροτήθηκε ἐπιτροπὴ Διαχειρίσεως ἀπὸ τοὺς κ. κ. Σακῆ καὶ Ἰωαννίδη, δημοτικούς, Συμβούλους Χρ. Λούλη καὶ Ἀλ. Χρυσοχοῦδη καὶ Κ. Ἀθανασάκη καὶ Ἀ. Βεκιαρέλη, τοῦ Συλλόγου Φιλοτέχνων. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ παραλάβῃ τὸ θέατρο ποὺ ἐπισκευάστηκε καὶ συμπληρώθηκε στὸ μεταξὺ καὶ θὰ φροντίξῃ γιὰ τὴ βελτίωσίν του καὶ τὴν πρόσκλησιν καλῶν θιάσων. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆ τοῦ κ. Σπυρίδη, ὑπάρχει ἐπιπλέον νὰ δῆ τὸ θέατρο μὲς καλὰς μέρες.

Η ΣΧΟΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛ. ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ Ἡ Σχολὴ Ζωγραφικῆς πρὸ ἑτῶν ἔδρυσεν στὸ Βόλο ὁ Σύλλογός μας δὲν ἔσχε ἀρχετὶ τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ—δυστυχῶς. Κι' ὁμοῦ εἶναι μιὰ προσπάθεια ποὺ μετὰ ἀνυπολόγιστες θυσίας κάνει ὁ «Σύλλογος Φιλοτέχνων». Φοιτοῦν οἱ μαθητὲς μετὰ 75 δρ. δίδακτρα τὸν μῆνα καὶ διδάσκονται ἀπὸ ζωγράφους σὰν τοὺς κ. κ. Κ. Γκέσκον καὶ Σ. Βυτωροπούλον ποὺ οὐκ ἐπιλείψω ἀφωσιωθῆ ἐν τῇ δουλειᾷ αὐτῇ. Ὅσοι παρακολοῦθησαν ταχτικά τὰ πρῶτα μαθήματα ἐργάζονται τῶρα μετὰ ζωντανὰ μοντέλλα—ποὺ δυσκόλα βρίσκονται καὶ ἀκριβοπληρώνονται στὸ Βόλο. Καὶ ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον θὰ προστεθοῦν καὶ διαλέξεις—μαθήματα Αἰσθητικῆς

καὶ Ἀνατομίας. Ἀπὸ τὸν Βόλο πέρασεν ὁ Θίασος Κοτοπούλη καὶ μετὰ μὲς ἡμετέρας εἶδαμε τοὺς διαλεχτοὺς τεχνίτες καὶ καλοὺς μας φίλους, τὸ Μήτσο Μυράτ, τὸν Γλυνοῦ, τὸν Βολάνη, τὸν ἀνήσυχον Μινωτῆ, τὸν Κ. Παπαγεωργίου καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τοῦ ἔργου, ἐπαιξεν ὁ θίασος ἐδῶ, τὸν «Καραγκιοζῆ» τοῦ κ. Συναδινού, τὴν «Ἰουδήθ» μετὰ μεγάλη ἐπιτυχίαν τῆς κ. Μαρίκας Κοτοπούλη, τῆς κ. Φωταίνης Λούη. Ἐπίσης ἐπαιξε τὴν «Φλαντρώ» τοῦ Χόρν, μετὰ μὲς καὶ αὐτῆ ἐπιτυχίαν τῆς κ. Μαρίκας καὶ τῆς Δοξ. Κοτσάλη καὶ τὴν «Ἀντιγόνη», μετὰ φρασὴν Μάνου.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ:

— Ἀπὸ τὸν Βόλο πέρασεν ὁ Θίασος Κοτοπούλη καὶ μετὰ μὲς ἡμετέρας εἶδαμε τοὺς διαλεχτοὺς τεχνίτες καὶ καλοὺς μας φίλους, τὸ Μήτσο Μυράτ, τὸν Γλυνοῦ, τὸν Βολάνη, τὸν ἀνήσυχον Μινωτῆ, τὸν Κ. Παπαγεωργίου καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τοῦ ἔργου, ἐπαιξεν ὁ θίασος ἐδῶ, τὸν «Καραγκιοζῆ» τοῦ κ. Συναδινού, τὴν «Ἰουδήθ» μετὰ μεγάλη ἐπιτυχίαν τῆς κ. Μαρίκας Κοτοπούλη, τῆς κ. Φωταίνης Λούη. Ἐπίσης ἐπαιξε τὴν «Φλαντρώ» τοῦ Χόρν, μετὰ μὲς καὶ αὐτῆ ἐπιτυχίαν τῆς κ. Μαρίκας καὶ τῆς Δοξ. Κοτσάλη καὶ τὴν «Ἀντιγόνη», μετὰ φρασὴν Μάνου.

— Σήμερα δημοσιεύομε τὸ πρῶτον ἀρθρον τοῦ κ. Κ. Μαλέα «Τέχνη καὶ Φιλότεχνος». Ὁ φίλος ζωγράφος μὲς ἔχει ὑποσχεθῆ σαρὰ ἀρθρων γιὰ τὴν Τέχνη, ὅταν πέρασῃ πρὸς μινὸς ἀπ' τὸ Βόλο.

— Ὁ κ. Γεράσιμος Βώκος στὴν Πορταριά, παρουσιάζει μερικὰ ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα του, στὸ ἀτελιεῖο τοῦ ζωγράφου κ. Γ. Κόσμου. Νὰ μιὰ εὐκαιρία γιὰ τοὺς φιλοτέχνους μὲς νὰ δοῦν κάτι τὸ καλὸ καὶ νὰ συμπληρώσουν τὶς συλλογὰς τους οἱ δυνάμενοι. Στὰ γραφεῖα μὲς θὰ ἐκτεθοῦν προσεχῶς μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ κ. Βώκου, ὅπως θὰ εἰδοποιήσουμε ἐγκαίρως.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ:

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΖΑΓΟΡΑΣ (Πηλίου)

Γ. Δηλιγιάννη, καθηγητοῦ.—Σελ. 12. Σχ. 80ν Ἐπιμελεία καὶ δαπάνη Πέτρου Μάγνη καὶ Πηλίου Ζάγρα.—Ἀλεξάνδρεια (Αἰγύπτου) 1926]

Μετὰ τὸν παραπάνω τίτλον, ὁ κ. Γ. Δηλιγιάννης, καθηγητῆς ἐν τῇ Ζαγορᾷ, ἐτύπωσε σύντομον μὰ μεστὸ σημείωμα γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ζαγορᾶς, ποὺ ἔδρυσεν ὁ Ἰω. Πρίγκος μετὰ τὴ βοήθειαν καὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Γ' ποὺ πρωτοστάτησε μετὰ τὸν στήν Ἀναγέννησιν τῶν Γραμμάτων ἐν τῇ πατρίδα τους, στὶ μέσας τοῦ 1911 αἰῶνα (1762-91). Ἡ ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγορᾶς εἶνε ἡ ἀκόλουθη:

Ὁ Ἰωάννης Πρίγκος (17...—1789) ἔμπορος, ἀπὸ μικρῆς ἡλικίας (1742) ἐγκαταστημένος στὸ Ἀμστερνταμ ἐπειδὴ «ἐξούλεψε τὸ καλὸν ὅπου εἶδεν εἰς τὴν Ἑυρώπην μετὰ τὸσας ἀπειρες Βιβλιοθήκας» ἐστὲλνε βιβλία ἐν τῇ ἐφημέριᾳ τῆς Ἀγ. Κυριακῆς τῆς Ζαγορᾶς, ἱερομόναχον Νικηφόρον Καραγιάννου, γιὰ νὰ σχηματισθῇ Βιβλιοθήκη ἐν τῷ Σχολεῖῳ τῆς γῶ-

ρας «διὰ ὠφέλειαν καὶ καλὸν τῶν νέων μαθητῶν». Ἐστὶ ἐστὲλνε πᾶσι ἀπὸ 800 τόμους ἀπ' εὐθείας ἢ «διὰ μέσον τοῦ κυρ. Δημήτρου Φρόνιμου ἐν τῇ πόλει» μετὰ τὴν ἐντολήν νὰ τοποθετηθοῦν «σ' ἓνα γιτουλάκι. Ἴδιο σὰν βιβλιοθήκη, μετὰ τὴν ἀράδα καὶ τὸ ἔξοδον γιὰ τὸ γιτουλάκι ἄς τὸ στειλῆ ὁ γυῖος τοῦ Κυρ. Νικόλα Φρόνιμου». Μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὁμοῦ ἔμαθε πὸς τὰ βιβλία ποὺ ἐστὲλτε «διὰ καλὸν, ὅπου μετὰ τὴν σπουδὴν στολιζόμε τὰ ἡθῆ μας», ἐμειναν ἀχρησιμοποίητα «μὲ τὸ νὰ μὴ ὑπῆρχε σχολεῖον» καὶ γιὰ τὸν ἄνευρον κανεῖς νὰ τὰ διαβάσῃ, καθὼς τὸν ἐπιμελεῖται ὁ ἐρημίοναχος Νικηφόρος.

Ἀπὸ τὴν μονογραφίαν τοῦ κ. Δηλιγιάννη

ΣΧΟΛΕΙΟ ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟΥ (ΖΑΓΟΡΑ)

Ν. ΓΡΥΣΠΟΣ

μαθαίνουμε πὸς τὴν Ζαγορᾷ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὑπῆρχαν δύο σχολεῖα ἓνα «τῶν κοινῶν Γραμμάτων» ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως, καὶ ἄλλο ἀνώτερον «Ἑλληνομουσεῖον» σ' ἓνα κελλὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Προδρόμου (πιθανῶς, κατὰ Φίλιππον Ἰωάννου, ἀρχῆς 17ου αἰῶνα). Τὰ δύο αὐτὰ σχολεῖα φαίνεται πὸς τότε (1764) δὲν λειτουργοῦσαν καὶ ἀπὸ δύο συγγίλια γράμματα (1769 καὶ 1775 ἢ 1776) τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Γ', ποὺ ἀπὸ Ὀκτ. 1752 ἔμεινε ἐν τῇ Ζαγορᾷ ἰδιωτεύοντας, μαθαίνουμε πὸς ὅπως δὴποτε τὸ Σχολεῖον Ζαγορᾶς ἐξαναλειτούργησε χάριν ἐν τῷ Πρίγκον, ὁ ὁποῖος «ὄρων τὴν Σωτήρα, τὴν ἰδίαν πατρίδα, τὴν ἀνεκαθεν ἑδαφος λόγων ὅσων καὶ Μουσῶν

οἰκητήριον, παντελὴ ἔλλειψιν παιδείας ἀπειλοῦσαν ἐκλιπόντων τῶν διδασκάλων . . . ζωπύρων τινῶν ὑπολειφθέντων . . . καὶ μὴ ἀνεξόμενος βλέπειν τὴν ποτὲ ποταμοῖς σοφίας περιαντλουμένην πατρίδα, τανῦν τῇ σπάνει τῆς παιδείας πιέζεσθαι, ἔκρινεν ἐπικουρησαί τῇ προτροπῇ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ πρῶτου Πατριάρχου Κ. Καλλινίκου».

Ἐστὶ ἔγχεσε μετὰ τὸ ἔξοδόν του «οἰκίαν λιθίνην πρὸς φύλαξιν τῶν περιφθέντων παρ' αὐτοῦ ἀξιολόγων βιβλίων . . . πρὸς χρῆσιν τῶν κατὰ καιροὺς διδασκάλων τοῦ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἑλληνομουσεῖον καὶ τῶν μαθητευομένων».

Θέλοντας δὲ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὸ Σχολεῖον, «ἐπεμψε εἰς τὸ κοινὸν τῆς γῶρας Σωτή-

ρος 1500 γρόσια ἐπὶ συμφωνίᾳ καὶ ὑποσχέσει τῶν προεστίτων καὶ προκρίτων ἐν ἀφορισμῷ ἀλύτῳ καὶ ἀρᾷ αἰωνίῳ τοῦ διδόνθαι τὸν τόκον τῶν γροσίων μισθὸν καὶ πληρωμὴν τοῦ διδασκάλου ἀνά 150 γρ. καθ' ἕκαστον χρόνον» καθὼς βεβαίωσεν τὰ δύο πατριαρχικά συγγίλια καὶ οἱ υπογραφεῖς τῶν προκρίτων. Συγχερόνως ἐπειδὴ τὸ Σχολεῖον ἦτον παλιὸ πιά, ὁ Πρίγκος μετὰ τὴν προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου ἐπέληρωσε μετὰ ἄλλους μετὰ τὰ ἔξοδα νὰ ἀνακαινισθῇ (1777).

Στὸ Σχολεῖον αὐτὸ, διωρίσθη Σχολάρχης ὁ Νικόλαος Κασσαβέτης καὶ ἐφοίτησαν πολλοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Πηλίου καὶ ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ ἐμαθήτευσεν καὶ ὁ Ρήγας ὁ

Φερραϊός, από τον οποίον έπηρεν άργότερα τó όνομα τó σχολείο γνωστό ως τά σημερινόν ως «Σχολείον Ρήγα Φερραίου». Διδάσκαλοι άλλοι ήταν ó Ζαχαρίας, Ιερομόναχος από τόν Βόλο, Άνθιμος, Κωνσταντίνος ó Λογιώτατος, Ίωάννης Χουνής. Άντώνιος Οικονόμος Κασσαβέτης και άλλοι. Έμαθήτεψαν δέ έκεί ó Πατριάρχης Προκόπιος (†1787), Καλλίνικος Κων) πόλεως, Άνθιμος Παλαπανταζής, ó δάσκαλος τού Άνθιμου! άξή από τiz Μηλιές, ίσως ó ίδιος ó Άνθιμος Γαζής, ó Γρηγόριος ó Κωνσταντίνος και πολλοί διακεκριμένοι κατόπιν λόγιοι.

Η Βιβλιοθήκη έπλουτίσθη με όλα τά βιβλία χειρόγραφα και έντυπα τού Καλλινίκου και με δωρεές βιβλίων τών Ζαγοραίων αδελφών Εύστ. και Γεωρ. Λαπατών, άρχόντων τής Βλαχίας, Δοσιθέου τού Σελευκείας, Δημητρίου και Άλεξάνδρου Κασσαβετών και τών γύρω Μονών. Τά βιβλία τής Βιβλιοθήκης, πού μερικά είνε πολλής αξίας, όταν διαλύθηκε τó Σχολείο, στην επανάσταση, έσκορπίστηκαν κι' όσα μείναν βρισκόνται σήμερα σκοληκόβρωτα και μισοκαταστρεμένα σ' ένα μικρό ύγρό και βρωμερό δωμάτιο πίσω από τó ίερό τού Άγ. Γεωργίου στη Ζαγορά.

Ο κ. Δεληγιάννης τελειώνοντας, σημειώνει τόν φρόνον του πως όταν τι ωραία λόγια πού άκούονται κάθε καλοκαίρι χωρίς να εκπληρώνονται ποτέ, από τούς πλουσίους τής Ζαγοράς, πάραυν σώζα και όσά και χτιστή ή αναμενόμενη Βιβλιοθήκη, ίσως τί βιβλία αυτά να χουν εν τλήω άφανιστή.

ΑΡ. ΒΕΚ.

ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ 1927

Με έμπνευση τού κ. Άγγελου Σικελιανού οργανώνονται στους Δελφούς για τήν Άνοιξη τού 1927 μεγάλες Διεθνείς Έορτες πού θά περιλάβουν άναπαράσταση στό θέατρο τών Δελφών τού «Δεσμώτη Προμηθέα» τού Αισχύλου, — σέ μετάφραση Ι. Γρυπάρη, — Έορτασμό αγώνων γυμνικών και Έκθεση λαϊκής βιοτεχνίας κ.λ.π. Λεπτομερείς πληροφορίες θά δοθουν προσεχώς, από τώρα όμως έτοιμάζονται τά χωρικά τής τραγωδίας — ή μουσική είνε γραμμένη από τόν καθηγητή κ. Κ. Α. Ψάχο, — ή άσκηση τού χορού πού γίνεται στη βάση τής μελέτης τών παραστάσεων άρχαίων άγγείων, οι προσωπίδες, από τήν γλύπτρια Έλένη Ξαντρώ και τά φορέματα, πού ύφαίνονται στόν άργαλειό τής κ. Εύας Σικελιανού.

Σύγχρονα κατά τόν Μάιο 1927 θά γίνει Έκθεση Έλληνικής Λαϊκής Χειροτεχνίας, στην Άράχωβα όπου θά πουληθουν και θά έκτεθουν κάθε είδος αντικείμενα ελληνικής λαϊκής Τέχνης.

Για τήν έκθεση αυτή κυκλοφόρησε προκήρυξη πού ζητά διάφορα αντικείμενα λαϊκής τέχνης, δηλαδή ύφαντά: στόν άργαλειό, άπλά ή πλουμιστά, [κουβέρτες, φλοκάτες, χράμια, ταγάρια, δισάκια, βουριάλια, προσόψια, ζωνάρια. Χαλιά: άντρουίδες, κιλίμια. Κεντήματα: σεντόνια, πεσκήρια, μπόλιες, μπιλίες, νταντέλες. Σταμπάτα: κουρτίνες, τσεμπέρια κα-

λεμκεριά, μαξιλάρια, μαντίλια. Ξυλογλυπτά: άδράχτια, τιλιγάδια, ρόκες, σαίτες, σφραγίδες, κλειδοπίνακα, ποτήρια, γλίτσες, πίπες, λυχνοστάτες, σουγιάδες, τούτσες, τούτσες, σταυρούς, εικονίδια, παγούρια, καρδάρες, κανάτια. Μουσικά όργανα: λύρες, ταμπούραδες, φλογέρες, ρεμπάπια, σουραύλια, πίπιζες. Άγγειοπλαστικά: πιάτα, μπρίκια, κουριά, μπουρνιές, λαγήνια, μαστραπάδες, βάζα. Μεταλλικά είδη: καίμαλιά, κόρπες, ταμπακέρες, σινιά, σαχάνια, λεγενόμπρικα, κροαντήρια, λυχνάρια, καντηλιέρια, τασάκια. Δερμάτινα, ψαθαπλεκτικά, χάντρινια είδη και κάθετι πού φτιάχνεται στόν τόπο μας, σέ άργαστήρι ή στό σπίτι, παλιό ή νεότερο, πάντοτε όμως άπάνω σέ άγνό ελληνικό σχέδιο.

Τά εκθέματα θά στέλνονται στην Κα Άγγελική Χατζημηγάλη (Άγγελου Γέροντα 5 Άθήνα) όπου δίνονται και πληροφορίες.

Όργανωτική έπιτροπή είνε οι Κυρίες Α. Άποστολάκη, Ε. Ευκλείδη, Εύα Σικελιανού, Άγγελική Χατζημηγάλη και οι κ. κ. Α. Ζάχος και Α. Παλλης.

Ό «Φιλότεχνος» εκτιμώντας τις προσπάθειες τών οργανωτών συνιστά στους βιοτέχνες τής Θεσσαλίας (και έχουμε εδώ τις περιφημες βιοτεχνίες με τά Τουρναβίτικα, τί σταμπάτα, τί ύφαντά, τί κιλίμια, τίς φλοκάτες, τά ταγάρια, τούς ντορβάδες, τί καλεμκεριά, τί σκοπελίτικα και σκιαθίτικα άγγειοπλαστικά, τί φαγκάλια, τί ταψιά, τί θυμιατά, τί λαγήνια και τόσα άλλα) να συμμεθέξουν στην Έκθεση αυτή, για καλό δικό τους και τής έλλ. λαϊκής Τέχνης.

Πληροφορίες δίνονται στό Σύλλογό μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ :

[Άναγγέλλεται με άνάλογες σημειώσεις — όταν πρέπει — κάθε βιβλίο πού θά σταλοϋν δύο αντίτυπα στό περιοδικό μας]

Ίστορία Γαλ. Έπαναστάσεως: Τόμοι 2 δρ. 80. Έπιτομή Ά. Παπαδήμα και Μ. Στασινοπούλου. Έκδοση Έτ. «Άθηνά».

Ό Χαφιές: Διήγημα Ά. Παπαδήμα. Έκδοση Έτ. «Άθηνά».

Άτσιγκάνικη Άγάπη: Jean Richepin, μετάφραση Α. Παπαδήμα. Έκδοση Έτ. «Άθηνά» [Ό «Φιλότεχνος» προμηθεύει τά παραπάνω βιβλία σ' όσους θέλουν από τούς φίλους του].

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ & ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Έλληνικόν Θέατρον. Καλλιτεχνική Θεατρική Έφημερίδα. Διευθυντής Π. Καλογερίκος. Όδός Στρατιωτικού Συνδέσμου 14 (Δεξαμενή) Άθήνα. — Συνδρομή Δραχ. 50. — Ό «Φιλότεχνος» συνιστά ιδιαιτέρως στους φίλους τού θεάτρου τήν έφημερίδα τού κ. Καλογερίκου.

Μαθητική Ένωσις: Δεκαπενθήμερον μαθητικόν εγκυκλοπαιδικόν περιοδικόν. — Όδός Σίνα άριθ. 4 Άθήνα.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ Ο κ. Α. ΒΕΚΙΑΡΕΑΝΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Α. ΡΑΦΑΝΙΔΗ-Κ. ΖΗΜΕΡΗ

ΒΟΛΟΣ Έρμου - Τοπάλη

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1898

ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΩΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΣΩΜΕ

Τό πασίγνωστον και πέραν τού Βόλου Φωτογραφείον τών κ.κ. Ραφανίδη και Ζημέρη με τόν πλουτισμό του πού έκανε τελευταία από πλήρη νέα μηχανήματα και νέες εγκαταστάσεις, έγινε ένα από τά τελειότερα Φωτογραφεία, όχι μόνον τής Ελλάδος μη και τής Ευρώπης ολοκλήρου.

Με τήν καλλιτεχνική συνεργασία τού κ. ΚΩΣΤΑ ΖΗΜΕΡΗ αντεπεξέρχεται στις πιο δύσκολες φωτογραφικές περιπτώσεις και πολύ δίκαια τού ανατίθενται εργασιαί από όλα τά μέρη τής Ελλάδος.

Από δυο χρόνια τώρα, ίδρυσε τμήμα τοπειών Πηλίου και Θεσσαλίας, με τήν επίβλεψη τού κ. Ζημέρη, και παρουσίασε τήν άριστη και γνωστή κιάλας σ' όλο τόν κόσμο εργασία, πού έτυχε βραβείων στον Πανελλήνιο διαγωνισμό τής «Εικονογραφημένης» Άθηνών και στις Διεθνείς Φωτογραφικές Έκθέσεις τού Salais (1925), Liverpool (1926), και για τήν οποία μιλούν ακόμα τά καλλιτεχνικά περιοδικά Παρισιοϋ, Λονδίνου, Βερολίνου, Αμερικής, Αλεξανδρείας κ.λ.π., πού πολλές άναδημοσίεψαν εικόνες, με κολακευτικά σχόλια για τó ταλέντο και τή δράση τού κ. Ζημέρη.

Ό Ζημέρης πέρασε τά όρια τού φωτογράφου και τόν φακό τον μεταχειρίζεται για να άποδώσει ψυχικές περισσότερο καταστάσεις. Είνε ο μαστρος πού διαλέγει άριστοτεχνικά, τήν ώρα, τó φως, τήν πόσα και τά τόσα άλλα πού απαιτεί σήμερα ή εξελιγμένη φωτογραφική τέχνη.

Τά τοπεία τού Ζημέρη πλαισιωμένα καλλιτεχνικά, είνε ή ωραιότερη διακόσμηση για Έλληνικά σαλόνια, Γραφεία, Ξενοδοχεία και γραφεία Τουρισμού. Τό Τμήμα Ξένων και Έκθέσεων τού Υποσργείου τó κατέλαβε αυτό και εξήτησε σειρές τών Τοπειών Ζημέρη για προπαγανδισμό τής ελληνικής φύσης και όμορφιάς.

Τελώνουμε μια θαλάσσια πού έγινε δεκτή στην Έκθεση τού Καλαί και θά δημοσιεύσση προσεχώς άλλα έργα (φωτογραφικές Συνθέσεις) τού κ. Ζημέρη στο Περιοδικό μας μέσα, τού οποίου όλες οι φωτογραφίες έγιναν στέ Καλλιτεχνικά ανά Έργαστήρια.

Ο ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ